

Bosna i Hercegovina

Vijeće ministara

Strategija Protivminskog Djelovanja

Bosne i Hercegovine

2018 – 2025

Sadržaj

Sadržaj.....	6
Lista skraćenica	8
Sažetak.....	1
Uvod	3
Metodologija.....	3
Kontekst zemlje.....	4
Rasprostranjenost i uticaj kontaminacije	5
Rani protivminski odgovor i program protivminskog djelovanja BiH.....	7
Zakon o deminiranju u BiH iz 2002. godine	8
Strategije protivminskog djelovanja BiH	9
Kontinuirano unapređenje	9
Obaveze koje proizilaze iz međunarodnih konvencija	10
Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju.....	10
Konvencija o kasetnoj municiji	11
Konvencija o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja.....	11
Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom	11
Program protivminskog djelovanja BiH: prednosti, nedostaci, mogućnosti i prijetnje	11
Strateški bitna međusektorska pitanja.....	12
Protivminsko djelovanje i održiv razvoj.....	12
Rod i različitost.....	13
Strateška orijentacija 2018-2025.....	15
Vizija	15
Misija.....	15
Ključni principi i pretpostavke	15
Strateški ciljevi	15
Upravljanje informacijama	16
Domaća odgovornost i komunikacije	19
Izviđanje i čišćenje	20
Mjere upozoravanja na mine	26
Upravljanje preostalom kontaminacijom	33
Provođenje Strategije BiH	34
Praćenje, revizija i evaluacija Strategije BiH.....	34
Dodaci.....	1

Dodatak I: Program radionice strateškog planiranja protivminskih akcija u BiH i određivanja prioriteta, održane u novembru 2016.....	1
Dodatak II: Lista učesnika radionice strateškog planiranja protivminskih akcija i određivanja prioriteta, održane u novembru 2016.....	1
Dodatak III: Zadaci Komisije za deminiranje u BiH i BHMACH-a, prema Zakonu o deminiranju u BiH iz 2002. godine.....	3
Dodatak IV: Ključni rizici za program (koje su identificirali učesnici radionice strateškog planiranja održane u Sarajevu u novembru 2016.).....	4
Dodatak V: Očekivani doprinos minskih akcija ostvarenju ciljeva održivog razvoja	5
Dodatak VI: Odgovornosti BHMACH-a u pogledu mjera upozoravanja na mine (preuzeto iz Standarda za upozoravanje na mine BiH)	7

Lista skraćenica

APMBC	Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništenju
PP	Protivpješadijski
PT	Protivtenkovski
BHMAC	Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini
BiH	Bosna i Hercegovina
CCM	Konvencija o kasetnoj municiji
CCW	Konvencija o određenom konvencionalnom oružju
POPO	Potvrđena opasna površina
CPDBH	Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine
CRPD	Konvencija o osobama sa invaliditetom
EOD	Uništavanje minsko-eksplozivnih sredstava
ESZR	Eksplozivna sredstva zaostala iz rata
EU	Evropska unija
EUFOR	Snage Evropske unije
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
GFAP	Opći okvirni sporazum za mir
GICHD	Međunarodni centar za humanitarno deminiranje iz Ženeve
GPMD	Program rodne ravnopravnosti u protivminskom djelovanju
HI	Handicap International
IFOR	Snage za provođenje mira u BiH
IMAS	Međunarodni standardi za protivminske akcije
IM	Upravljanje informacijama
IEBL	Međuentitetska linija razgraničenja
LIS	Istraživanje uticaja mina
MCP	Ministarstvo civilnih poslova BiH
MO	Ministarstvo odbrane BiH
MLJPI	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH
Mjere UM	Mjere upozoravanja na mine
NVO	Nevladina organizacija
NMAS	Standardi za protivminske akcije BiH
NPA	Norveška narodna pomoć
NTI	Netehničko izviđanje
PIC	Vijeće za provođenje mira

PWD	Osobe sa invaliditetom
RS	Republika Srpska
SADD	Podaci razvrstani po spolu i dobi
SOPO	Sumnjiva opasna površina
SOP	Standardne operativne procedure
TI	Tehničko izviđanje
UN	Ujedinjene nacije
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija
UNMAC	Centar za uklanjanje mina Ujedinjenih nacija
VA	Pomoć žrtvama

Sažetak

Strategija protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Strategija) predstavlja viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovine za period 2018.-2025. Krajnje stanje kao rezultat Strategije su izvršene obaveze BiH u pogledu izviđanja i čišćenja prema Konvenciji o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i transporta protivpješadijskih mina i o njihovom uništenju.

Vizija

Bosna i Hercegovina bez mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata, u kojoj će maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe obavljati aktivnosti neophodne za život bez opasnosti po vlastitu sigurnost i u kojoj će žrtve mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata biti integrirane u društvo i u potpunosti uživati svoja prava.

Misija

Razviti efikasan i djelotvoran program protivminskog djelovanja BiH koji će omogućiti sigurno korištenje zemljišta i zadovoljiti potrebe ugroženih zajednica putem dobro koordiniranih i djelotvorno izdanih zadataka za izviđanje i čišćenje, te putem mjera upozoravanja na mine i pružanja pomoći žrtvama mina/ESZR.

Strateški ciljevi

Strategija predviđa pet strateških ciljeva; za svaki strateški cilj je postavljeno nekoliko operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja kao indikatora ostvarenja operativnih ciljeva.

1. Procedure kvalitetnog upravljanja informacijama osiguravaju prikupljanje, pohranjivanje, analizu i razmjenu relevantnih informacija, kao i njihovo korištenje za efikasno i djelotvorno planiranje, postavljanje prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protivminskih akcija.
2. Program protivminskog djelovanja BiH je promoviran u zemlji i na međunarodnom nivou da bi se povećala njegova vidljivost i unaprijedili odgovornost, predanost i podrška države.
3. Veličina i uticaj problema kontaminiranosti minama/ESZR je preciziran i potvrđen; problem se rješava u skladu sa standardima za protivminske akcije BiH, pri čemu se osigurava vraćanje sigurnih površina ugroženim zajednicama na korištenje.
4. Sigurno ponašanje se promovira kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti neophodne za život.
5. Sve žrtve mina/ESZR sudjeluju u društvu na jednakim osnovama sa drugima; njihove potrebe su identificirane i zadovoljene, a njihove egzistencijalne prilike unaprijeđene kroz pomoć utemeljenu na pravima i koja uvažava različitosti.

Da bi osigurala da BiH blagovremeno ispunjava svoje obaveze u pogledu čišćenja mina/ESZR, država će blagovremeno poduzeti mjere i aktivnosti na produženju roka određenog za uništavanje protivpješadijskih mina, prema članu 5. Otavske konvencije i osigurati poštivanje i primjenu novo usvojenih standarda za protivminske akcije i standardnih operativnih procedura BiH. Osim toga, BiH će osigurati potpuno provođenje procesa vraćanja površina na upotrebu, što će rezultirati djelotvornijim

operacijama izviđanja i čišćenja. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine se obavezuje da će voditi računa da se kroz kvalitetno upravljanje informacijama prikupljaju, pohranjuju, analiziraju i razmjenjuju sve relevantne informacije te da se koriste u svrhu efikasnog i djelotvornog planiranja, određivanja prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protivminskih akcija.

U svemu tome, princip održivosti je od ključnog značaja; on je posebno bitan za operativne ciljeve koji se odnose na upozoravanje na mine i pomoć žrtvama mina/ESZR, kao i za integraciju mjera upozoravanja na mine u obrazovne sisteme i pomoći žrtvama mina/ESZR u šire mehanizme zaštite osoba sa invaliditetom, zdravstvene i druge zaštite, uviđajući da će se te aktivnosti nastaviti i nakon što budu ispunjene obaveze čišćenja mina/ ESZR u skladu sa dvije gore pomenute Konvencije.

BiH će promovirati svoj program protivminskog djelovanja u zemlji i na međunarodnom nivou, nastojeći da unaprijedi transparentnost i vidljivost programa i promovirat će veću odgovornost, predanost i podršku države (uključujući i finansijsku podršku). Izradit će plan prikupljanja finansijskih sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora finansiranja, sa jasno preciziranim iznosima planiranim na godišnjem nivou. Izradit će akcione planove za realizaciju strateških ciljeva postavljenih u ovoj Strategiji, sa procjenom potrebnih finansijskih sredstava, čime će se olakšati provođenje same Strategije. Realizacija Strategije će se kontinuirano pratiti i revidirati da bi se osigurala njena kontinuirana relevantnost, da bi se omogućilo identificiranje prednosti i nedostataka programa i da bi se omogućilo BHMACH-u i partnerima da rješavaju probleme, unaprijede učinak, nadgrade ostvareni uspjeh i prilagode Strategiju promjenjivim okolnostima.

Uvod

Strategija protivminskog djelovanja BiH (u daljem tekstu: Strategija) predstavlja viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja Bosne i Hercegovina za period 2018.-2025. Strategija sadrži sljedeće ključne dijelove: sažet prikaz uzroka i obima problema mina/ESZR, sažet prikaz ključnih humanitarnih, socio-ekonomskih i ekoloških uticaja mina/ESZR; opis kapaciteta i glavnih nosilaca aktivnosti; i kratak prikaz ključnih postignuća. Također su kratko obrađene i određene prednosti i nedostaci programa, kao i mogućnosti, prijetnje i rizici.

Nakon toga su obrađeni aspekti roda i različitosti u protivminskim akcijama i povezanost između protivminskog djelovanja i razvoja kao područja od strateškog značaja za program protivminskog djelovanja. Vizija i misija Strategije su definirane prije definicije pet strateških ciljeva i pratećih operativnih ciljeva, polazišta, ciljanih stanja i pokazatelja. Strategija se ukratko osvrće i na upravljanje preostalom kontaminacijom i završava ključnim obavezama u pogledu praćenja, evaluacije i revidiranja Strategije.

BiH je izuzetno zahvalna svim donatorima koji su godinama velikodušno podržavali program protivminskog djelovanja, među njima Sjedinjenim Američkim Državama (SAD), Njemačkoj, Norveškoj, Švicarskoj, Nizozemskoj, Kanadi, Sloveniji, Japanu, Republici Češkoj, Turskoj, Italiji, Irskoj, Evropskoj uniji (EU) i Razvojnom programu Ujedinjenih nacija (UNDP).

Metodologija

U skladu sa međunarodnom dobrom praksom, Strategija je urađena kroz participatoran proces koji je obuhvatio cijeli niz domaćih i međunarodnih aktera. Međunarodni centar za humanitarno deminiranje iz Ženeve (GICHD) je u direktnoj saradnji sa BHMAC-om pomogao i podržao cjelokupan proces.

BHMAC i GICHD su organizirali i održali prvu radionicu za izradu strategije BiH u Sarajevu u novembru 2016. godine, na kojoj su sudjelovali svi relevantni akteri. Osnovni ciljevi ove radionice su bili:

1. Precizirati obim, prirodu i uticaj problema mina
2. Identificirati ključne prednosti, nedostatke, mogućnosti i prijetnje vezane za program protivminskog djelovanja
3. Precizirati glavne nosioce aktivnosti, njihove uloge, uticaj, kapacitete i ograničenja
4. Precizirati i usaglasiti viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja
5. Definirati željene rezultate programa protivminskog djelovanja
6. Objasniti način na koji će se postići rezultati

Uvidjevši potrebu za nastavkom konsultacija, BHMAC i GICHD su u februaru 2017. godine organizirali radne sesije po grupama za svaki od četiri strateška cilja. Relevantni akteri su na sesijama razmatrali predstavljeni nacrt strateških i operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja. Nakon toga je izrađen strateški dokument i dostavljen svim akterima na komentar prije dostavljanja dokumenta Vijeću/Savjetu ministara BiH na usvajanje. Program radionice strateškog planiranja je priložen u Dodatku I, a lista učesnika u Dodatku II.

Kontekst zemlje

BiH je smještena u regiji Zapadnog Balkana i ima oko 3,8 miliona stanovnika. Graniči sa Hrvatskom na sjeveru, zapadu i jugu, sa Srbijom na istoku, Crnom Gorom na jugu i izlazi na Jadransko more u dužini od oko 20 km. Što se tiče zdravstva, obrazovanja i prihoda, BiH je rangirana na 81. mjestu od 188 zemalja prema indeksu humanog razvoja Ujedinjenih nacija (UN) za 2016. godinu.¹ Bruto nacionalni dohodak po glavi stanovnika u BiH u 2016. godini je iznosio 10.091 američkih dolara.²

¹ UNDP, Izvještaj o humanom razvoju za 2016: <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/BIH>

² *Ibid.*

BiH je izuzetno kontaminirana protivpješadijskim kopnenim minama, kao i kasetnom municijom,³ preostalim prije svega iz sukoba od 1992. do 1995. godine povezanim sa raspadom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Većina minskih polja je locirana duž međuentitetske linije razgraničenja/zone razdvajanja⁴, dva političkom odlukom formirana entiteta BiH: Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republike Srpske (RS). Općim okvirnim sporazumom za mir, poznatim kao „Daytonski mirovni sporazum“, okončan je rat u decembru 1995. godine. Aneks 4 Općeg okvirnog sporazuma za mir predstavlja novi Ustav BiH kojim je potvrđen kontinuitet države na čijem čelu se nalazi Predsjedništvo koje se sastoji od tri člana (Bošnjak, Hrvat i Srbin), dok je Vijeće ministara nadležno za „zajedničke institucije“. Priznate su i dvije „entitetske vlade“. Svaki entitet ima svoj ustav, ali su oni asimetrični: prema Ustavu RS-a, vlast u RS-u je centralizirana sa vladom na entitetskom nivou, dok su opštine odgovorne za pružanje usluga na lokalnom nivou. Za razliku od RS-a, Ustavom FBiH su date znatne nadležnosti kantonima i opštinama. Osim toga, Brčko Distrikt je uspostavljen kroz arbitražni postupak kojeg je pokrenuo Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu.

Vlast BiH je podijeljena na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Parlamentarna skupština BiH je zakonodavno tijelo koje se sastoji od Doma naroda i Zastupničkog doma. Predsjedništvo BiH se sastoji od tri člana koji predstavljaju tri naroda u BiH (Bošnjak, Hrvat, Srbin) i koji se na mjestu predsjedavajućeg Predsjedništva BiH rotiraju svakih osam mjeseci. Predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH bira Predsjedništvo, a imenuje ga Parlamentarna skupština BiH. Vijeće ministara je izvršni organ sa mandatom od četiri godine.⁵

Rasprostranjenost i uticaj kontaminacije

Na osnovu informacija zaraćenih strana, prema prvim procjenama BiH, površina kontaminirana minama/ESZR se prostirala na 4.200 km² (8,2 posto ukupne teritorije BiH), a broj minskih polja je iznosio 19.057.⁶ Handicap International (HI) je proveo Istraživanje uticaja mina u BiH u periodu 2002.-2003. i identificirao 1.480 zajednica pod uticajem mina. Opštom procjenom minske situacije u BiH 2015. godine je identificirano 1.369 ugroženih zajednica pod uticajem mina/ESZR sa ukupno 517.000 ugroženih stanovnika ili oko 14% od ukupnog broja stanovnika BiH. Od ukupnog broja ugroženih zajednica, 111 ili 18%, je kategorizirano kao zajednice pod visokim uticajem. Opštom procjenom iz 2015. godine je identificirano 60 zajednica kontaminiranih kasetnom municijom, od čega 50% zajednica ima kombinovanu kontaminiranost minama/ESZR i kasetnom municijom.

Kriterij za određivanje nivoa uticaja mina/ESZR na zajednicu je izračunat na osnovu omjera procijenjenog broja stanovnika, prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, veličine sumnjive opasne površine, kao i veličine površine ugrožene zajednice.

Većina zajednica čija je površina kontaminirana minama/ESZR nalazi se u ruralnim područjima. BHMAC procjenjuje da stanovništvo u urbanim sredinama ima relativno siguran ekonomski i socijalni život u poređenju sa ruralnim stanovništvom koje ekonomski zavisi od pristupa zemljištu koje može biti kontaminirano minama/ESZR. Analiza nesreća izazvanih minama u BiH pokazuje da su osobe koje su više

---

³ Međunarodni standard za protivminske akcije (IMAS) 04.10 Glosar pojmova u protivminskom djelovanju, definicije i skraćenice: ESZR je *neeksplozivno ubijito sredstvo (NUS)* i *napuštena eksplozivna sredstva (NES)*. (Protokol V uz Konvenciju o određenom konvencionalnim oružju). NSZR obuhvataju i kasetnu municiju.

⁴ Zona razdvajanja je duga 1.100 km i široka do 4 km.

⁵ <http://ipacivilprotection.eu/bosnia.html#l2>

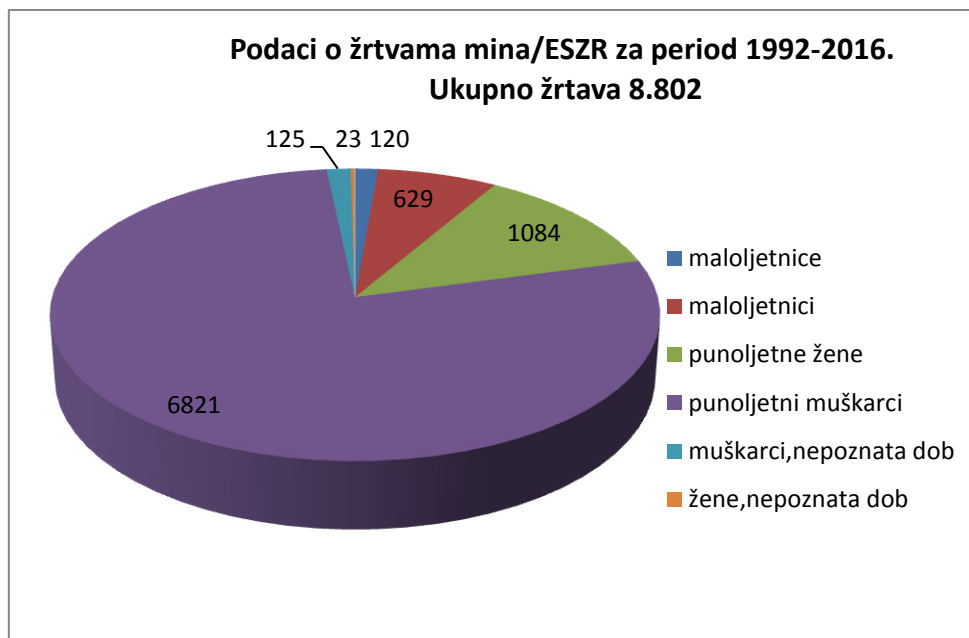
⁶ Zahtjev BiH za produženje roka prema članu 5. Ottawske konvencije, juni 2008.

ekonomski ugrožene više izložene kontaminaciji mina/ESZR, s obzirom da često svjesno ulaze u kontaminirana područja radi egzistencijalnih potreba.

Preostale sumnjive površine na mine/ESZR, prema podacima od maja 2017. godine, procijenjene su na 1.091 km², od čega je oko 60 % površine šumsko zemljište.

Analiza podataka o žrtvama mina/ESZR u BiH pokazuje da su obrasci nastanka nesreća uveliko sezonske prirode, sa najvećim brojem nesreća u jesen i proljeće kada su u toku poljoprivredni radovi i prikupljanje ogrjevnog drveta. Drugi najveći uzrok nesreća je sakupljanje sekundarnih sirovina od ekonomske vrijednosti.

Analiza podataka o žrtvama mina/ESZR pokazuje visoko rodno određen obrazac u kojem punoljetni muškarci konsistentno predstavljaju najugroženiju skupinu kao direktne žrtve. U periodu 1992.-2016. u BiH je evidentirano ukupno 8.802 žrtve mina/ESZR, pri čemu na punoljetne muškarce otpada 78% svih poznatih žrtava. Najveći broj smrtnih slučajeva je prouzrokovan eksplozijom protivpješadijske rasprskavajuće odskočne mine jugoslovenske proizvodnje, PROM-1.⁷

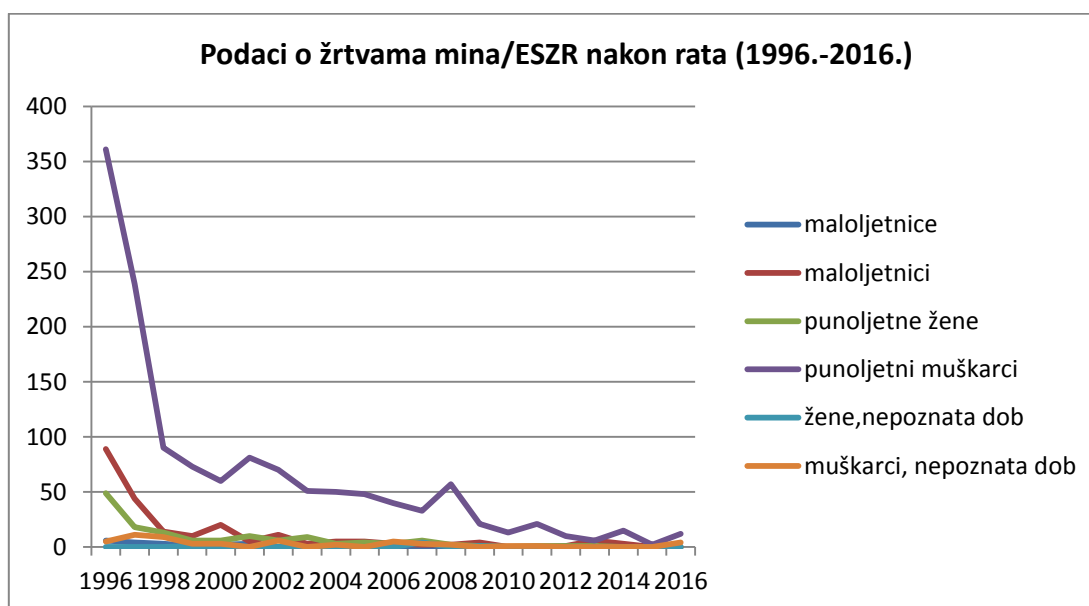

U toku rata (1992.-1995.) u BiH je registrirano ukupno 7.000 žrtava mina/ESZR, od čega 945 punoljetnih ženskih osoba, 98 maloljetnih ženskih osoba, 402 maloljetna muškarca, 5.468 punoljetnih muškaraca, 17 ženskih i 70 muških osoba nepoznate dobi.

U toku poslijeratnog perioda (1996.-2016.) u BiH su registrirane ukupno 1.802 žrtve mina/ESZR, od čega 139 punoljetnih ženskih osoba, 22 maloljetne ženske osobe, 227 maloljetnih muškaraca, 1.353

⁷ Rasprskavajuća odskočna mina, PROM-1, ima smrtonosni radijus djelovanja u krugu od 22 m. Generalno ima upaljač UPROM-1 i UPMR-3. Kada se pokrene mehanizam za okidanje, jednu ili dvije sekunde kasnije se zapali pirotehnička smjesa koja aktivira eksplozivni naboj mine. Namjera ovog vremenskog usporenja je da meta izađe iz uzlazne putanje ispaljenja, omogućavajući maksimalnu brzinu rasprskavanja. Konopac pričvršćen za zemlju određuje visinu na kojoj dolazi do eksplozije. PROM-1 može imati uočljivu poteznu žicu ili pruduženi sklop upaljača. Obiman metalni sadržaj mine olakšava detekciju ručnim detektorom mina. <https://www.militaryperiscope.com/mdb-smpl/weapons/landmine/antipers/w0004529.shtml>

punoljetna muškarca, 6 ženskih i 55 muških osoba nepoznate dobi. Punoljetni muškarci i dalje predstavljaju najbrojniju skupinu s obzirom da čine 75% svih registriranih žrtava. Grafikon u daljem tekstu prikazuje naglo smanjenje broja žrtava u godinama nakon završetka rata, sa 508 žrtava na vrhu krivulje u 1996. godini (podaci razvrstani po spolu i dobi nisu na raspolaganju) na ukupno 8 žrtava 2016. godine (sedam punoljetnih i jedan maloljetni muškarac). Godine 2008. je došlo do neobjašnjenog povećanja žrtava mina, te ponovo 2016. godine, kada je bilo 16 žrtava muškog spola, u poređenju sa dvije žrtve muškog spola u 2015. godini.⁸ Analiza podataka o žrtvama mina koju je proveo BHMIC pokazuje da se velika većina nesreća dešava kada muške osobe zalaze u poznata opasna područja radi egzistencijalnih potreba. Iako je važno uočiti da odrasli muškarci čine veliku većinu žrtava mina/ESZR, vrlo je bitno znati da kada god se dogodi nesreća u kojoj smrtno strada ili zadobije teške povrede hranitelj porodice, drugi članovi porodice (koji se ponekad nazivaju „indirektnim žrtvama“) su generalno u velikoj mjeri ugroženi s obzirom da se odgovornost za zaradu i staranje o porodici često uveliko mijenja. Također je bitno shvatiti i psihološke i psiho-socijalne posljedice po preživjele žrtve mina i ugrožene članove porodica i voditi računa da su njihove potrebe u tom smislu obuhvaćene uslugama pomoći žrtvama mina.

Rani protivminski odgovor i program protivminskog djelovanja BiH

Protivminske akcije su u BiH počele ubrzo nakon završetka rata u Bosni i Hercegovini krajem 1995. godine kada je Daytonski mirovni sporazum⁹ stupio na snagu, kojim su okončane troipogodišnje intenzivne borbe. U skladu sa Općim okvirnim sporazumom za mir, raspoređene su multilateralne vojne snage - Snage za provođenje mira (IFOR)¹⁰ - primarno sa vojnim mandatom (sekundarna odgovornost snaga se odnosila na praćenje operacija čišćenja kopnenih mina koje su provodile entitetske vojske). Na samom početku su mnogobrojni nosioci aktivnosti bili uključeni u veliki broj inicijativa, uključujući i deminiranje koje su u određenoj mjeri provodile tri entitetske vojske pod nadzorom IFOR-a. Zbog straha od rasprostranjene kontaminacije minama/ESZR, a svjesno ograničenosti sredstava iz domaćih izvora, potrebnih za rješavanje ovog problema, Vijeće ministara BiH je od Ujedinjenih nacija (UN) zatražilo

⁸ Podaci o žrtvama mina/ESZR za period 1996.-2016, BHMIC, april 2017.

⁹ Opći okvirni sporazum za mir, <https://www.osce.org/bih/126173?download=true>

¹⁰ Nakon godinu dana IFOR su zamijenile Stabilizacijske snage (SFOR), a njih su u decembru 2004. zamijenile Snage Evropske unije (EUFOR).

pomoć u aktivnostima deminiranja. Tako je u Sarajevu 1996. godine formiran Centar za uklanjanje mina Ujedinjenih nacija (UNMAC), koji je bio nadležan za koordiniranje procesa protivminskog djelovanja.

Američko Ministarstvo inostranih poslova (State Department) je angažiralo kompaniju RONCO kao podršku UNMAC-u u uspostavi tri regionalna centra, obuci deminera i uvođenju pasa za otkrivanje mina i eksploziva. Norveška narodna pomoć (NPA) je također uspostavila obiman program deminiranja i obezbijedila obuku.

1997. godine Evropska komisija je obezbijedila opremu i obuku za deminere i timove za uništavanje eksplozivnih sredstava (EOD timove), dok je Vojska SAD-a provela obuku na temu humanitarnog deminiranja za pripadnike entitetskih vojski. Razne aktivnosti su dovele do brzog povećanja broja obučanih humanitarnih deminera. Dok početkom 1996. godine nije postojao niti jedan deminer, do kraja 1998. godine, kada su većinu osnovih obuka provodile entitetske vojske, bilo je preko 1.200 deminera sa osnovnim kvalifikacijama. Veliki broj međunarodnih donatora i agencija je promovirao ideju uspostavljanja tržišta za deminiranje; 1996. godine je Svjetska banka pokrenula interventni projekat čišćenja mina u podršci komercijalnom deminiranju, a SAD je putem kompanije RONCO pružio pomoć u uspostavljanju tri bh. kompanije krajem 1996. godine.

Nakon Općeg okvirnog sporazuma za mir, održana je Konferencija o provođenju mira u Londonu (u decembru 1995.), koja je rezultirala formiranjem Vijeća za provođenje mira (PIC) koje se sastoji od 55 zemalja i agencija. Krajem 1996. godine PIC je naglasio zahtjev nadležnih institucija BiH za:

1. Uspostavom državne institucije koja će kanalisati donatorska sredstva prema entitetskim centrima za uklanjanje mina
2. Vođenjem centralne baze podataka i mogućnošću mapiranja
3. Uvođenjem standarda za operacije čišćenja.

U skladu s tim, Vijeće ministara BiH je u januaru 1996. godine imenovalo tročlanu Komisiju za deminiranje u BiH. U oktobru 1997. godine je državna vlada potpisala sporazum sa Odborom donatora za formiranje Centra za uklanjanje mina BiH (BHMACH) koji će preuzeti ulogu koordinatora od UNMAC-a. BHMACH je formiran 1998. godine; svi zaposleni u BHMACH-u od samog početka imaju status državnih službenika, a program je finansiran od strane međunarodnih donatora kroz koordinaciju Odbora donatora, uspostavljenu 1998. godine.

BHMACH ima sjedište u Sarajevu i dva entitetska ureda, Ured BHMACH Sarajevo i Kancelarija BHMACH Banja Luka, i osam regionalnih ureda.¹¹ Uredi u Sarajevu i Banjoj Luci obavljaju koordinaciju operacija osam regionalnih ureda sa fokusom na planiranje, izviđanje i osiguranje kvaliteta/kontrolu kvaliteta.

Zakon o deminiranju u BiH iz 2002. godine

U svrhu izvršenja dugoročnog zadatka deminiranja u Bosni i Hercegovini osnovana je Komisija za deminiranje u BiH u Bosni i Hercegovini u BiH, kao centralno tijelo za poslove deminiranja, koju odlukom osniva Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i utvrđuje njen djelokrug rada i način finansiranja. Komisija je u sastavu Ministarstva civilnih poslova i komunikacija i za svoj rad odgovara ovom ministarstvu. Komisija za deminiranje u BiH se sastoji od tri člana imenovana iz tri konstitutivna naroda u BiH, iz reda zaposlenih u tri ministarstva na nivou BiH: Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo odbrane BiH. Tri predstavnika imaju različite nadležnosti u svojim ministarstvima i kao

---

¹¹ Regionalni uredi BHMACH-a se nalaze u Sarajevu, Palama, Travniku, Mostaru, Banja Luci, Tuzli, Brčkom i Bihaću.

članovi Komisije za deminiranje u BiH sastaju se povremeno.¹² Nadležnosti Komisije za deminiranje u BiH i BHMACH-a, prema Zakonu o deminiranju u BiH iz 2002. godine, su pobrojane u Dodatku III.

Postupak izmjena i dopuna Zakona o deminiranju, počeo je krajem 2016. godine kroz Radnu grupu Savjeta ministara BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 70/16). Radna grupa je osnovana kao privremeno radno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. U Radnu grupu imenovani su predstavnici nadležnih državnih i entitetskih institucija, i to: Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine - Komisije za deminiranje u Bosni i Hercegovini, Centra za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini, Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine, Federalne uprave civilne zaštite i Republičke uprave civilne zaštite (Republika Srpska). Radna grupa je imala zadatak da sačini nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini. Na prijedlog Radne grupe, Vijeće ministara BiH je na 120. sjednici, održanoj 09.11.2017. godine, utvrdilo Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o deminiranju u Bosni i Hercegovini.

Strategije protivminskog djelovanja BiH

Prva Strategija protivminskog djelovanja BiH pokrivala je period 2002.-2009. Prilikom prve revizije Strategije zaključeno je da su strateški ciljevi preoptimistični i predložen je realniji cilj: „zemlja bez uticaja mina do 2009.“. Međutim, ubrzo je postalo očigledno da ni ovaj cilj nije realan i da BiH treba podnijeti zahtjev za produženje roka određenog za uništavanje protivpješadijskih mina, prema članu 5. Otavske konvencije. Zbog toga je izrada druge strategije protivminskog djelovanja BiH za period 2009.-2019. bila povezana sa prvim zahtjevom za produženje roka prema članu 5. Otavske konvencije. Vijeće ministara BiH je 2008. godine usvojilo Strategiju protivminskog djelovanja BiH za period 2009.-2019.

BHMACH je proveo prvu od tri planirane revizije Strategije 2012. i 2013. godine (druge dvije revizije su trebale biti provedene u 2015. odnosno 2017. godini). Tokom revizije provedene 2012. godine, utvrđen je nedostatak finansijskih sredstava kao jedan od glavnih razloga za spor napredak BiH ka ostvarenju svojih strateških ciljeva u segmentu čišćenja. Zaključci revizije iz 2012. godine su dostavljeni Komisiji za deminiranje u BiH u martu 2013. godine, ali ih Vijeće ministara BiH nije nikad zvanično usvojilo. Komisija za deminiranje u BiH je u martu 2016. godine prihvatila rezultate druge revizije iz 2015. godine, s tim da ih Vijeće ministara BiH nije usvojilo. Donošenjem ove Strategije prestaje važiti Strategija za period 2009.-2019.

Kontinuirano unapređenje

Program protivminskog djelovanja BiH je jedan od vremenski najdužih programa na svijetu i od svog osnivanja 1997. godine je objedinio značajna domaća iskustva i stručnost. Kroz program su ostvarena značajna dostignuća u pogledu vraćanja sigurnih površina kroz operacije tehničkog izviđanja i čišćenja i drastično je smanjen broj nesreća izazvanih minama/ESZR.

---

¹² UN, Mine Action Governance and Management Assessment for Bosnia and Herzegovina for a Mine-Free generation (Uprava u protivminskim akcijama i procjena upravljanja za Bosnu i Hercegovinu za generacije bez mina), juni 2015.

Međutim, nije tajna da je program nailazio na izazove koji su u ozbiljnoj mjeri naškodili njegovom ugledu, kako u međunarodnoj zajednici tako i u BiH. Preduzeti su konkretni koraci ka rješavanju određenog broja izazova i nastojanja su uložena u izradu izmijena i dopuna Zakona o deminiranju iz 2002. godine, revidiranje standarda i ažuriranje standardnih operativnih procedura (SOP), što znači da je program protivminskog djelovanja u dobroj poziciji da povрати povjerenje donatora i da u značajnoj mjeri unaprijedi učinak programa.

Program protivminskog djelovanja BiH je posvećen upravljanju kvalitetom¹³ i principu kontinuiranog unapređenja i njime će se nastojati rješavati problemi na konstruktivan i transparentan način te pronaći najadekvatnija rješenja.

Dok je u proteklih nekoliko godina provedeno nekoliko procjena i evaluacija programa protivminskog djelovanja, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je putem Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine provela prvu reviziju programa protivminskog djelovanja u oktobru 2016. godine. Na kraju revizije je sačinjen *Izvještaj revizije učinka: Efikasnost sistema deminiranja u Bosni i Hercegovini*.¹⁴ U Izvještaju o reviziji je naglašeno nekoliko ozbiljnih izazova i predstavljeno je nekoliko nalaza revizije koji se odnose na efikasnost i djelotvornost. Programom protivminskog djelovanja BiH rješavaju se ovi izazovi u interesu promoviranja djelotvornijeg i efikasnijeg programa protivminskog djelovanja.

Obaveze koje proizilaze iz međunarodnih konvencija

BiH je ugovorna strana nekoliko međunarodnih konvencija i obavezala se da će ispuniti sve svoje obaveze na najdjelotvorniji i najefikasniji način. To su: Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju, Konvencija o zabrani upotrebe, proizvodnje i skladištenja kasetne municije, Konvencija o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja i Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom. BiH se obavezala da će provesti Akcioni plan iz Maputa za provedbu obaveza iz Otavske konvencije i Akcioni plan iz Dubrovnika za provedbu obaveza iz Konvencije o kasetnoj municiji. Relevantne mjere iz ovih akcionih planova se spominju u cijeloj Strategiji.

Konvencija o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju

Nakon što je BiH ratificirala Konvenciju o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješadijskih mina i o njihovom uništavanju 1998. godine, Konvencija je stupila na snagu u martu 1999. godine, čime je 1. mart 2009. godine odredila kao rok za evidentiranje i uništavanje svih protivpješadijskih mina na miniranim površinama u svojoj nadležnosti. U svom prvom izvještaju u skladu sa članom 7. Konvencije (Mjere transparentnosti) koji je dostavila u februaru 2000. godine, BiH je izvijestila da je do novembra 1999. godine završila uništavanje svih zaliha protivpješadijskih mina u svom vlasništvu ili posjedu ili u svojoj nadležnosti ili pod svojom kontrolom.

---

¹³ Upravljanje kvalitetom znači koordinirane aktivnosti na usmjeravanju i kontroli organizacija u pogledu kvaliteta, Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO) 9000:2005 i Međunarodni standard protivminskog djelovanja (IMAS) 04.10.

¹⁴ Izvještaj revizije učinka: Efikasnost sistema deminiranja u Bosni i Hercegovini: http://www.revizija.gov.ba/revizioni_izvjestaji/revizija_ucinka/Izvjestaji2016/?id=5046

BiH je u martu 2008. godine dostavila prvi zahtjev za produženje ovog roka; zahtjev BiH je odobren na Devetom sastanku država potpisnica Konvencije i 1. mart 2019. godine je određen kao novi rok. Prema članu 5. Konvencije (i u skladu sa produženjem roka za deset godina koji su države potpisnice Konvencije odobrile 2008. godine), BiH je obavezna uništiti sve protivpješadijske mine što je prije moguće, a najkasnije do 1. marta 2019. godine. Međutim, jasno je da BiH nije u poziciji da do tog roka ispuni svoje obaveze prema članu 5. BiH će izraditi novi zahtjev za produženje roka i osigurati da je na vrijeme podnesen Komitetu za implementaciju člana 5, najkasnije do 31. marta 2018. godine.

Konvencija o kasetnoj municiji

Nakon što je Konvencija o kasetnoj municiji potpisana u decembru 2008. godine i ratificirana u septembru 2010. godine, Konvencija je stupila na snagu u martu 2011. godine. BiH je dostavila svoj prvi izvještaj prema članu 7. Konvencije (Mjere transparentnosti) u avgustu 2011. godine i od tada dostavlja godišnje izvještaje u skladu sa obavezama iz Konvencije. Rok iz člana 4.(1)¹⁵ Konvencije za BiH je 1. mart 2021. godine; ključni akteri vjeruju da je BiH u stanju ispuniti ovu obavezu do zadanog roka.

Konvencija o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja

BiH je ratificirala Konvenciju o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja u septembru 1993. godine, a Izmijenjeni protokol II i Protokol V u septembru 2000. odnosno novembru 2007. godine. BiH je dostavila svoje godišnje izvještaje u skladu sa stavom 5. odluke o poštivanju, koja je usvojena na Trećoj preglednoj konferenciji, 2012. godine i zatim 2015. i 2016. godine.

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom

BiH je postala ugovorna strana Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom i njenog Opcionog protokola nakon što je Konvenciju potpisala 2009. godine i ratificirala je u martu 2010. godine. BiH je dostavila izvještaj o implementaciji Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u martu 2013. godine.¹⁶ Oba entiteta u BiH su donijela svoje strategije za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom.

Program protivminskog djelovanja BiH: prednosti, nedostaci, mogućnosti i prijetnje

Na radionici strateškog planiranja za relevantne aktere, održanoj u novembru 2016. godine, te na sastancima potvrđivanja strateških ciljeva održanim u februaru 2017. godine, akteri su uradili niz analiza konteksta, uključujući i SWOT (prednosti, nedostaci, mogućnosti, prijetnje), PESTILE (politički, ekonomski, socio-kulturološki, tehnološki, zakonski i ekološki faktori) i analizu nosioca aktivnosti. Također su identificirali i određeni broj prednosti programa, kao i njegove mogućnosti; program može nadograđivati svoje prednosti kako bi riješio svoje nedostatke. Naprimjer, činjenica da je program domaći i da su u okviru njega objedinjena znatna domaća iskustva i stručnost predstavlja prednost koja će se nadograđivati da bi se podigla međunarodna i domaća svijest o problemu mina i postignućima programa

---

¹⁵ Član 4. (1) Konvencije o kasetnoj municiji: *Svaka država potpisnica preuzima na sebe obavezu da očisti i uništi ili da obezbijedi čišćenje i uništavanje preostale kasetne municije koja se nalazi u područjima zagađenim kasetnom municijom, a koje su u njenoj nadležnosti ili pod njenom kontrolom...*

¹⁶ Vidi <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/078/21/PDF/G1507821.pdf?OpenElement>

u rješavanju ovog problema. Ova Strategija može također biti i moćan instrument kojim će se podići svijest o programu i mobilizirati finansijska sredstva s obzirom da su u njoj za međunarodne i domaće interesne strane jasno naglašene vizija i strateški i operativni ciljevi programa.

Najveća prijetnja i rizik za program odnose se na gubitak interesovanja donatora i smanjenu finansijsku podršku. Uviđajući da je **kontinuirano finansiranje preduvjet za realizaciju svih strateških ciljeva** i postizanje svih operativnih ciljeva, Strategija obuhvata i strateški cilj vezan za komunikacije i operativni cilj vezan za izradu plana mobilizacije finansijskih resursa sa godišnjim iznosima očekivanih sredstava i objašnjenjem načina na koje je moguće privući nove donatore.

Na radionici strateškog planiranja održanoj u novembru 2016. godine te na sesijama radnih grupa za potvrđivanje strateških ciljeva održanim u februaru 2017. godine, akteri su identificirali nekoliko pitanja koja imaju negativan uticaj na program te potencijalne rizike ubuduće; ključni su pobrojani u Dodatku IV.¹⁷ Sva navedena pitanja su obuhvaćena strateškim i operativnim ciljevima i obavezama uz očekivanje da će se kroz realizaciju Strategije rješavati nedostaci i prijetnje na najbolji mogući način.

Strateški bitna međusektorska pitanja

Protivminsko djelovanje i održiv razvoj

Agenda 2030 sa 17 ciljeva održivog razvoja i 169 podciljeva od početka 2016. godine oblikuje nastojanja u pravcu globalnog razvoja i izrade politika.¹⁸ U središtu Agende je princip da održiv razvoj mora biti participatoran, inkluzivan, bez diskriminacije.

U toku faza oporavka i stabilizacije BiH nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma krajem 1995. godine, protivminsko djelovanje je prirodno bilo usmjereno na trenutačne humanitarne ciljeve, kao i na smanjivanje broja nesreća izazvanih minama/ESZR, a ne na ciljeve sa težištem na razvoj. Kako se BiH kreće putem mira ka održivom razvoju, na protivminsko djelovanje je potrebno gledati kao na nešto što ne samo da uklanja opasnost kako bi se smanjio broj nesreća i strah, nego i kao na nešto što omogućava i ubrzava širi održiv razvoj.

BiH je predana ispunjavanju ciljeva održivog razvoja i prepoznavanju i promoviranju veza između ciljeva održivog razvoja i protivminskog djelovanja. Izviđanje i čišćenje dijela kontaminiranih površina i nakon toga vraćanje sigurnih površina na upotrebu će biti tijesno povezano sa ciljevima održivog razvoja s obzirom da neka minska polja u BiH imaju socio-ekonomski, humanitarni, komercijalni i ekološki uticaj. Programom protivminskog djelovanja BiH će se nastojati bolje razumjeti uticaji i mogućnosti koje će donijeti čišćenje u smislu omogućavanja razvoja i doprinosa ispunjenju ciljeva održivog razvoja. BHMACH i organizacije uključene u protivminsko djelovanje će prikupljati, analizirati i dostavljati relevantne informacije, uključujući i povezivanje protivminskih akcija sa ciljevima održivog razvoja, kako bi podigli svijest o problemu mina i u zemlji i na međunarodnom planu i dali doprinos mobilizaciji finansijskih sredstava za program protivminskog djelovanja.

GICHD i UNDP su pokrenuli izradu studije 2017. godine u kojoj se istražuju veze između protivminskog djelovanja, održivog razvoja i 17 ciljeva održivog razvoja. U studiji su identificirane brojne veze između

---

¹⁷ Učesnici su bili podijeljeni u radne grupe i dobili su zadatak da analiziraju kontekst pomoću SWOT i PESTLE analize i analize interesnih strana.

¹⁸ Ciljevi održivog razvoja: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

protivminskog djelovanja i nekoliko ciljeva održivog razvoja, od kojih su mnogi relevantni za program protivminskog djelovanja BiH.

Prema studiji, procesom vraćanja površina na upotrebu moguće je ukloniti blokade i omogućiti pristup cijelom nizu osnovnih socijalnih usluga, uključujući i zdravstvene usluge (cilj održivog razvoja 3), obrazovanje (cilj održivog razvoja 4) i snabdijevanje vodom i sanitarne usluge (cilj održivog razvoja 6). Također, pristupom ekonomskim i prirodnim resursima jača se egzistencija i gradi otpor bivših ugroženih zajednica, čime će se zajednice riješiti problema siromaštva i nesigurnosti prehrane (cilj održivog razvoja 1 i 2). Rodno osjetljivim protivminskim djelovanjem će se također promovirati veća rodna jednakost (cilj održivog razvoja 5) putem osnaživanja punoljetnih i maloljetnih ženskih osoba kroz njegovu pomoć, operacije i mogućnosti zaposlenja. Ekonomija može početi da raste, uz protivminsko djelovanje koje će nuditi pristojan rad i osnovne vještine relevantne za niz zvanja i sektora (cilj održivog razvoja 8), može se graditi infrastruktura (cilj održivog razvoja 9), a moderna energija može postati javno dobro za sve (cilj održivog razvoja 7). U urbanim post-ratnih sredinama, uklanjanje opasnosti od minsko-eksplozivnih sredstava je preduvjet za ponovnu izgradnju stambenog fonda ili transportne infrastrukture (cilj održivog razvoja 11). Kompletan lista potencijalnog doprinosa protivminskog djelovanja ostvarivanju ciljeva održivog razvoja se nalazi u Dodatku V.

Slika 1: Globalni ciljevi održivog razvoja, UN

Rod i različitost

BiH uviđa da na punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe kontaminacija minama/ESZR može imati uticaj zbog njihovih uloga i odgovornosti te stoga mogu imati specifične i različite potrebe i prioritete. Stoga, protivminske aktivnosti i pomoć, posebno mjere upozoravanja na mine i pomoć žrtvama mina, trebaju odražavati različite potrebe raznih dobnih i spolnih grupa kroz ciljano planiranje da bi aktivnosti bile djelotvorne i bez diskriminacije, a da bi rezultati bili održivi.

Pod vodstvom BHMAC-a, relevantni akteri će uvrstiti pitanja roda i različitosti u sve faze planiranja, realizacije i praćenja svih protivminskih aktivnosti i osigurati će da se svi podaci o nesrećama izazvanim minama/ESZR prikupljaju i analiziraju na način da budu razvrstani po spolu i starosnoj dobi kako bi se omogućilo detaljno izvještavanje i djelotvorno usmjeravanje aktivnosti i pomoći. Nadalje, BiH prihvata aktivnosti iz akcionih planova iz Maputa i Dubrovnika koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti i svoje obaveze izvještavanja u smislu dostavljanja podataka koji su razvrstani po spolu i dobi. Rodno osjetljivo protivminsko djelovanje će doprinijeti i realizaciji cilja održivog razvoja 5 koji se odnosi na rodnu

jednakost, kroz uvršavanje rodni aspekata u sve operacije i garantiranje mogućnosti zapošljavanja bez diskriminacije.

Ovom Strategijom je uzet u obzir i podržava se Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH iz 2003. godine.¹⁹ Član 1. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH glasi: „Ovim zakonom uređuje se, promovira i štiti ravnopravnost spolova, garantiraju jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštita od diskriminacije na osnovu spola.“ Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH je propisano da ravnopravna zastupljenost muškaraca i žena postoji kada je procenat zastupljenosti jednog od spolova u tijelima na svim nivoima vlasti u BiH (državnom, entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou) najmanje 40%.²⁰ Ovom Strategijom je uzet u obzir i Akcioni plan za ravnopravnost spolova iz 2007. godine.

U proteklim godinama je izrađeno nekoliko smjernica za djelotvorno uvrštavanje rodni pitanja u protivminsko djelovanje, među njima i Program za rodnu ravnopravnost u protivminskom djelovanju (GMAP) i Smjernice Ujedinjenih nacija za rodno osjetljive protivminske programe.²¹ To mogu biti korisne reference za nosioce protivminskih aktivnosti radi osiguranja protivminskog djelovanja kojim se uzimaju u obzir rod i starosna dob.

---

¹⁹ Zakon o jednakosti spolova u BiH (Službeni glasnik BiH, br. 32/10): http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/02/GEL_32_10_E.pdf

²⁰ Odnosi se na zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima i druge koje djeluju pod kontrolom države, entiteta, kantona, gradova i općina, kao i na imenovanja u delegacije i međunarodne organizacije ili tijela.

²¹ GMAP www.gmap.ch, UN Gender Guidelines for Mine Action Programmes (Smjernice UN-a za integraciju rodni pitanja u programe protivminskog djelovanja): http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/womens-empowerment/gender_and_cpr/gender_guidelinesformineactionprogrammes/

Strateška orijentacija 2018-2025

Strategija predstavlja viziju, misiju, strateške i operativne ciljeve programa protivminskog djelovanja BiH za period 2018.-2025. Krajnje stanje kao rezultat Strategije su izvršene obaveze BiH u pogledu izviđanja i čišćenja prema Konvenciji o zabrani upotrebe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protivpješađijskih mina i o njihovom uništenju.

Vizija

BiH bez mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata, u kojoj će maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe obavljati aktivnosti neophodne za život bez opasnosti po vlastitu sigurnost i u kojoj će žrtve mina i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata biti integrirane u društvo i u potpunosti uživati svoja prava.

Misija

Razviti efikasan i djelotvoran državni program protivminskog djelovanja koji će omogućiti sigurno i produktivno korištenje zemljišta i zadovoljiti potrebe ugroženih zajednica putem dobro koordiniranih i djelotvorno izdanih zadataka izviđanja, čišćenja, upozoravanja na mine i pružanja pomoći žrtvama mina.

Ključni principi i pretpostavke

Ova Strategija se oslanja na tri ključna principa:

- odgovornost
- kontinuirano unapređenje
- transparentnost

Programom protivminskog djelovanja BiH su svi ovi principi stavljeni u prvi plan planiranja, provođenja, pregleda i praćenja. Program protivminskog djelovanja će nadalje osigurati poštivanje ovih principa kroz kvalitetno upravljanje informacijama i redovnu koordinaciju sa internim i vanjskim akterima, uključujući i institucije vlasti i međunarodne donatore.

Strategija se temelji na sljedećim osnovnim pretpostavkama:

- nivo finansiranja iz međunarodnih izvora će se održati na istom nivou (ili povećati)
- povećanje nivoa finansiranja od strane domaćih izvora
- zadržat će se postojeći broj organizacija uključenih u protivminske akcije
- operacije će se provoditi u skladu sa standardima za protivminske akcije BiH i standardnim operativnim procedurama BiH koje su usklađene sa standardima za protivminske akcije BiH
- proces vraćanja površina na upotrebu će se promovirati i u potpunosti provesti
- BiH će blagovremeno dostaviti zahtjev za produženje roka prema članu 5. koji će države potpisnice odobriti

Strateški ciljevi

U Strategiji je postavljeno pet strateških ciljeva; svaki strateški cilj ima nekoliko operativnih ciljeva, polazišta, pokazatelja i ciljanih stanja.

1. Procedure kvalitetnog upravljanja informacijama osiguravaju prikupljanje, pohranjivanje, analizu, razmjenu relevantnih informacija i njihovo korištenje za efikasno i djelotvorno planiranje, postavljanje prioriteta, izdavanje zadataka i provođenje protivminskih akcija.
2. Program protivminskog djelovanja BiH je promoviran u zemlji i na međunarodnom nivou da bi se povećala njegova vidljivost i da bi se unaprijedili odgovornost, predanost i podrška države.
3. Veličina i uticaj problema kontaminiranosti minama/ESZR su precizirani i potvrđeni; problem se rješava u skladu sa standardima za protivminske akcije BiH, osiguravajući da su sigurne površine vraćene ugroženim zajednicama na korištenje.
4. Sigurno postupanje se promovira kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti neophodne za život.
5. Sve žrtve mina/ ESZR sudjeluju u društvu na jednakim osnovama sa drugima; njihove potrebe su identificirane i zadovoljene, a njihove egzistencijalne prilike unaprijeđene kroz pomoć utemeljenu na pravima i koja uvažava različitosti.

Upravljanje informacijama

Djelotvorno upravljanje informacijama sa jasnim sistemima izvještavanja i kvalitetnom koordinacijom i saradnjom sa relevantnim nosiocima aktivnosti su izuzetno važni za ostvarivanje svih strateških ciljeva i postizanje svih operativnih ciljeva postavljenih u ovoj Strategiji.

Kvalitetno upravljanje informacijama u programu protivminskog djelovanja osigurava da su akteri u svakom trenutku u stanju iskoristiti informacije za donošenje operativnih i strateških odluka na osnovu dokaza. Ovo će se postići ako program ima na raspolaganju dovoljan broj stručnog osoblja i ažurirane i svrsishodne standarde, alate i procese za prikupljanje, pohranjivanje, analizu i diseminaciju tačnih, blagovremenih i relevantnih informacija.

Na osnovu međunarodnih procjena, GICHD naglašava da unapređenje kvaliteta informacija koje su na raspolaganju organizaciji nije jednostavno pitanje nabavke boljeg softwera za bazu podataka - ono zahtijeva sveobuhvatno sagledavanje pozicije jedinice za upravljanje informacijama unutar organizacije, procesa koje je ta jedinica upostavila i koje provodi i koliko jasno su zahtjevi subjekata odlučivanja za informacijama shvaćeni i definirani. GICHD dijeli kapacitet upravljanja informacijama na sljedeće četiri komponente:

1. **Svrsishodnost podataka:** da li prikupljeni i pohranjeni podaci omogućavaju izradu relevantnih, blagovremenih i tačnih informacija?
2. **Procesi:** da li postoje odgovarajući nacionalni standardi za protivminske akcije i standardne operativne procedure koje adekvatno podržavaju organizacione procese?
3. **Organizacija:** da li je povezanost (saradnja/komunikacija) između jedinice za upravljanje informacijama i drugih jedinica organizacije adekvatna?
4. **Resursi:** da li jedinica za upravljanje informacijama ima pristup održivim tehnološkim i ljudskim resursima?

U martu 2016. godine je GICHD proveo brzu procjenu kapaciteta upravljanja informacijama u BHMACH-u u skladu sa gore navedena četiri pravca istraživanja. Rezultati procjene predstavljaju polazište za poglavlje ove Strategije o upravljanju informacijama. Preporuke za rješavanje nekih prepoznatih izazova su date u

izvještaju o nalazima procjene. Plan rada za provođenje tih preporuka će biti izrađen na radionici nositelja aktivnosti upravljanja informacijama, koja će se održati u toku 2018. godine. BHMAC se obavezuje da će provesti Plan rada da bi osigurao da je njegova jedinica za upravljanje informacijama bude kvalitetno integrirana u organizaciju i standardne operativne procedure, te da je adekvatno kadrovski popunjena i opremljena i sposobna da omogući kvalitetno upravljanje podacima i informacijama.

Strateški cilj 1: Upravljanje informacijama	Kvalitetni standardi, alati i procesi upravljanja informacijama osiguravaju da su relevantne informacije prikupljene, pohranjene, analizirane, razmijenjene i da se koriste u svrhu efikasnog i djelotvornog planiranja, određivanja prioriteta, izdavanja zadataka i provođenja protivminskih aktivnosti/izrada aplikacije sa ažuriranim podacima o sumnjivim rizičnim površinama od mina koji će biti dostupni svim zainteresovanim korisnicima.		
Operativni ciljevi	Polazište	Pokazatelji²²	Ciljano stanje
1. Do kraja 2018. BHMAC će početi revidirati i provoditi standarde za protivminske akcije BiH, standardne operativne procedure BiH i procese i koordinirat će sa svim partnerima.	Bod ²³ : 1	<ul style="list-style-type: none"> – Postojanje i provođenje standarda za upravljanje informacijama BiH i standardnih operativnih procedura za upravljanje informacijama kojima su obuhvaćeni svi procesi upravljanja informacijama – Cjelovitost standardnih operativnih procedura za upravljanje informacijama i njihova usklađenost sa standardom za upravljanje informacijama BiH – Saglasnost i pregledi protoka podataka/izvještavanja prema vanjskim 	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj

²² Za razvoj kapaciteta za upravljanje informacijama GICHD je utvrdio 8-11 pokazatelja za svaku kategoriju. Ovdje se navode tri najvažnija i najrelevantnija pokazatelja.

²³ Bodovi na skali od 1 (najniži) do 5 (najviši) prema Okviru GICHD-a za razvoj kapaciteta za upravljanje informacijama.

		organizacijama	
2. BHMAC će definirati organizacione strukture koje podržavaju integraciju upravljanja informacijama unutar i među organizacijama do kraja 2018.	Bodova: 3	<ul style="list-style-type: none"> – Nivo svijesti strateškog/operativnog osoblja o njihovoj ulozi u definiranju aktivnosti na upravljanju informacijama – Nivo proceduralne integracije odsjeka za upravljanje informacijama u operativne odsjeke – Obim u kojem organizacija ima proaktivnu ulogu u koordinaciji aktivnosti upravljanja informacijama 	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj
3. BHMAC će adekvatno kadrovski popuniti i obučiti zaposlene u Odsjeku za informatičke poslove do kraja 2019.	Bodova: 2	<ul style="list-style-type: none"> – Postojanje zamjenika za svaku bitnu funkciju u Odsjeku za informatičke poslove – Kvalifikacije i nivo obučenosti zaposlenih u Odsjeku za informatičke poslove – Savremen hardware, software i operativni sistemi 	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj
4. Do kraja 2019. svi potrebni podaci o protivminskim akcijama će se početi prikupljati, pohranjaviti, analizirati, ažurirati i BHMAC će ih redovno dostavljati	Bodova: 3	<ul style="list-style-type: none"> – Nivo korištenja proizvoda i ishoda upravljanja informacija – Zadovoljstvo sa proizvodima upravljanja informacijama – Postojanje i praćenje kvalitetno definiranih pokazatelja učinka 	4 ili 5 bodova za svaki pokazatelj

Domaća odgovornost i komunikacije

Pod vodstvom Ministarstva civilnih poslova i Komisije za deminiranje u BiH, promovirat će se program protivminskog djelovanja BiH u zemlji i na međunarodnom nivou putem redovnih sastanaka u BiH sa donatorima i drugim ključnim akterima, kao i kroz sudjelovanje na međunarodnim konferencijama i sastancima. Druga ključna oblast kroz koju će se promovirati program je razmjena rezultata i postignuća, posebno onih koji se odnose na način vraćanja sigurnih površina kojim se promoviraju razvoj i održiv život. Komisija za deminiranje u BiH, BHMAC i drugi partneri će i dalje osiguravati obilježavanje Međunarodnog dana svjesnosti o opasnostima od mina 4. aprila putem kampanja za podizanje svijesti. Vidljivost programa protivminskog djelovanja među relevantnim ministarstvima entiteta i Brčko Distrikta BiH i među donatorima će se također kontinuirano jačati kako bi se promovirale veze između protivminskih akcija i šireg razvoja i istražila partnerstva radi lakšeg postizanja održivijih rezultata. Program će nadograđivati ove mogućnosti kako bi podizao svijest i promovirao finansijsku održivost u cilju završetka čišćenja 2025. godine.

BHMAC će osigurati da su tačne i ažurirane informacije na raspolaganju, da su analizirane i dostavljene donatorima i drugim zainteresiranim stranama kako bi osigurao da su postignuća poznata i da su relevantni nivoi upoznati sa izazovima. Nadalje, BHMAC će osigurati da se njegova web stranica i dalje aktivno koristi kroz objavljivanje informacija o tekućim dešavanjima, ažuriranje informacija o protivminskim akcijama, vodeći računa o njihovoj dostupnosti i da su dokumenti, uključujući i standarde za protivminske akcije i standardne operativne procedure BiH, objavljene na njegovoj web stranici.

Iako je Vijeće/Savjet ministara BiH u kontinuitetu finansijski podržavala program protivminskog djelovanja, ona ipak nije ispunila plan finansiranja iz BiH izvora iz Strategije za period 2009.-2019. Održivo finansiranje je važan preduvjet za realizaciju svih strateških i operativnih ciljeva. Imajući to na umu i shvatajući da je mobilizacija finansijskih sredstava ključni izazov koji predstavlja potencijalnu prepreku održivosti programa protivminskog djelovanja, Komisija za deminiranje u BiH će izraditi realan plan za mobilizaciju sredstava u kojem će predstaviti jasne procjenu priliva sredstava u cilju promoviranja predanosti države programu i njegove održivosti. Mobilizacija sredstava će se obavljati u kontinuitetu iz izvora BiH i međunarodnih izvora u cilju zadržavanja postojećih i privlačenja novih donatora.

Strateški cilj 2: Domaća odgovornost i komunikacije		Program protivminskog djelovanja BiH se promovira u zemlji i na međunarodnom planu da bi se povećala njegova transparentnost i vidljivost i da bi se podsticala veća domaća odgovornost, predanost i podrška.		
Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Komisija za deminiranje u BiH će izraditi (a Vijeće/Savjet ministara usvojiti) plan za mobilizaciju sredstava za program protivminskog djelovanja do sredine 2018. godine, sa jasnom procjenom priliva sredstava iz domaćih izvora za period Strategije	U 2017. ne postoji plan za mobilizaciju sredstava	Postojanje odobrenog plana za mobilizaciju sredstava	Izrađen i usvojen plan za mobilizaciju sredstava do sredine 2018.

2.	Komisija za deminiranje u BiH i BHMACH će organizirati godišnje manifestacije vezane za Međunarodni dan svjesnosti o opasnostima od mina koji se obilježava 4. aprila svake godine i za sve druge bitne datume koji se obilježavaju	Jedna manifestacija organizirana u saradnji sa partnerima u 2017.	Broj organiziranih manifestacija vezanih za 4. april i o njima se izvještava tokom cijelog perioda na koji se Strategija odnosi	Manifestacije na godišnjem nivou vezane za obilježavanje 4. aprila se održavaju i s njima je upoznata javnost (ukupno osam)
3.	BiH će aktivno učestvovati na glavnim međunarodnim konferencijama vezanim za protivminko djelovanje ²⁴ da bi razmijenila ažurirane informacije o ključnim postignućima i preostalim izazovima	BiH učestvovala na 10 međunarodnih skupova u 2017.	Broj skupova na kojima je BiH bila predstavljena Broj prezentacija i/ili izjava datih na skupovima	BiH aktivno učestvuje na najmanje pet međunarodnih skupova godišnje ²⁵
4.	Ministarstvo civilnih poslova BiH će ponovo uvesti održavanje sastanaka Odbora donatora, organizirat će sastanke dva puta godišnje i sačinjavati zapisnik sa sastanaka	Jedan sastanak Odbora donatora održan u 2017.	Broj sastanaka Odbora donatora organiziranih na godišnjoj osnovi Broj sačinjenih zapisnika sa sastanaka Odbora donatora i dostavljenih svim relevantnim partnerima	Najmanje dva sastanka Odbora donatora organizirana godišnje Zapisnici sa svih sastanaka Odbora donatora sačinjeni i dostavljeni

Izviđanje i čišćenje

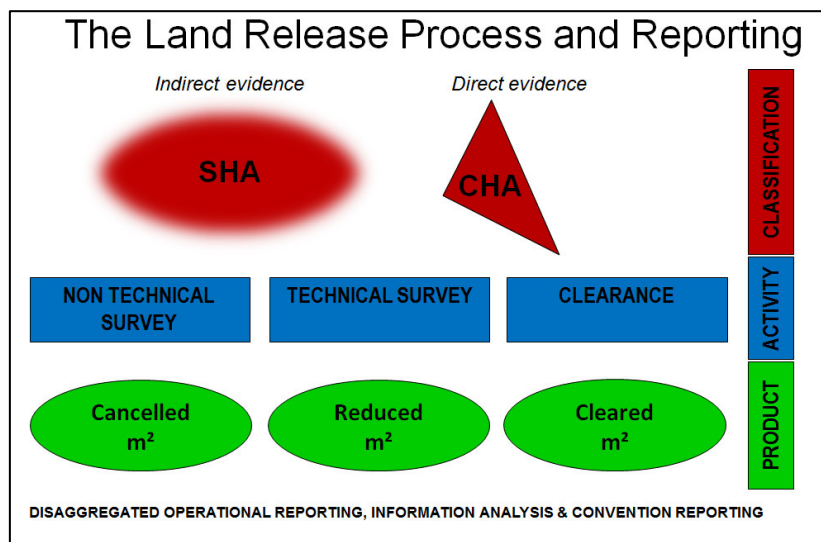
Prema podacima do sredine 2017. godine, ukupno je 26 organizacija akreditovano za izvođenje operacija tehničkog izviđanja i čišćenja u BiH, od čega je pet vladinih organizacija (Oružane snage BiH, Federalna uprava civilne zaštite, Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske, Civilna zaštita Brčko Distrikta i Društvo Crvenog krsta/križa BiH), devet komercijalnih organizacija (osam domaćih i jedna međunarodna)

²⁴ Sastanci država potpisnica Ottawske konvencije, sastanci država potpisnica Konvencije o kasetnoj municiji, sastanci između sjednica upravnih odbora za provedbu Ottawske konvencije i Konvencije o kasetnoj municiji i Međunarodna sjednica direktora nacionalnih programa protivminkog djelovanja i savjetnika UN-a (NDM-UN).

²⁵ Sastanci pobrojani u fusnoti 24.

i 12 nevladinih organizacija (10 domaćih i dvije međunarodne). Ove organizacije zapošljavaju ukupno 1.328 deminera i drugog operativnog osoblja koji su akreditovani za izvođenje „protivminskih aktivnosti“.²⁶ Nekoliko organizacija je aktivno od početka programa protivminskog djelovanja BiH od 1996.godine i stekle su značajno iskustvo. Civilna zaštita, Oružane snage BiH i NPA imaju timove za tehničko izviđanje i čišćenje površina kontaminiranih preostalim kasetnom municijom.

Težište cilja koji se odnosi na izviđanje i čišćenje je promoviranje i potpuno provođenje procesa vraćanja površina na upotrebu. U međunarodnim standardima za protivminske akcije (IMAS) vraćanje površina na upotrebu je definirana kao „proces primjene svih razumnih napora kako bi se identifikovala, odredila i uklonila svaka prisutnost i sumnja na mine/ESZR kroz netehničko izviđanje, tehničko izviđanje i/ili čišćenje. Kriterije za 'sve razumne napore' će definirati državna tijela nadležna za protivminsko djelovanje.“²⁷ Vraćanje površina je proces odlučivanja baziran na dokazima, koji omogućava pouzdano određivanje površina na kojima je potrebno provesti dodatno tehničko izviđanje i površina na kojima one nisu potrebne. Ono podrazumijeva identifikaciju sumjivih i potvrđenih opasnih površina, otkazivanje površina putem netehničkog izviđanja (NTI), reduciranje površina putem tehničkog izviđanja (TI) i čišćenje površina kontaminiranih minama/ESZR. Proces vraćanja površina treba rezultirati izvještajima sa razvrstanim podacima, praveći razliku između operacija (NTI, TI i čišćenje) i njihovih rezultata (otkazano, reducirano, očišćeno). Na grafikonu u donjem tekstu je prikazan proces vraćanja površina.²⁸

Slika 2. Proces vraćanja površina, GICHD

Program protivminskog djelovanja u BiH je pod vodstvom BHMAC-a začetnik procesa vraćanja površina na upotrebu. Što se tiče otkazivanja površina kroz operacije netehničkog izviđanja, na grafikonu u donjem tekstu²⁹ su procentualno prikazani rezultati netehničkog izviđanja, tehničkog izviđanja i čišćenja za period 2002.-2016. godina, što pokazuje da na operacije netehničkog izviđanja koje su dovele do

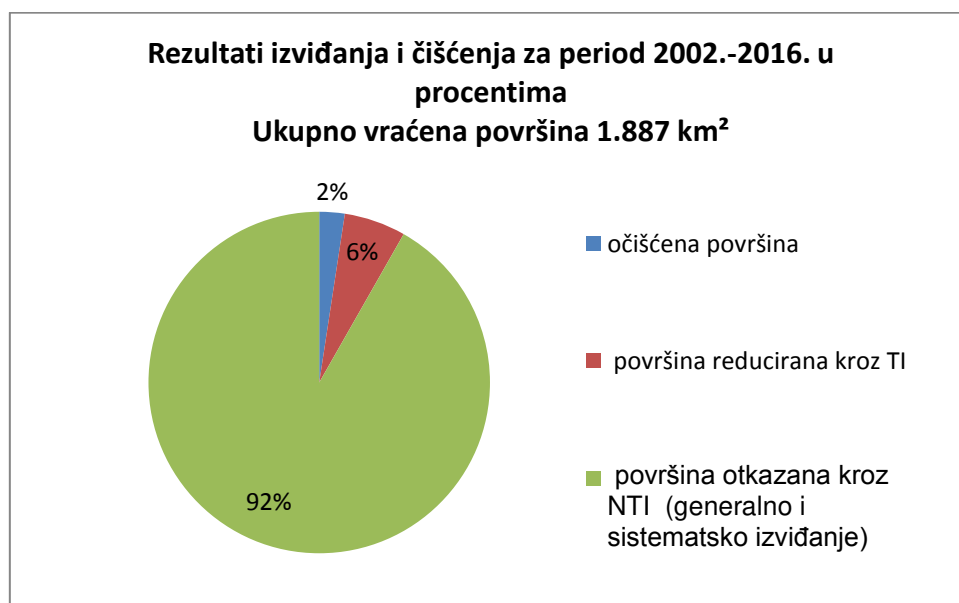
²⁶ 900 deminera i 428 osoba ovlaštenih za rukovođenje i praćenje (vođe timova, vođe radilišta, službenici u Sektoru za operacije, službenici za osiguranje kvaliteta, instruktori pasa za otkrivanje mina, vodiči pasa, akreditovane organizacije, itd.), Informacija BHMAC-a, mart 2017.

²⁷ Međunarodni standard protivminskog djelovanja IMAS 07.11 Vraćanje površina na upotrebu, mart 2013: <https://www.mineactionstandards.org/fileadmin/MAS/documents/imas-international-standards/english/series-07/IMAS-07-11-Ed1-Am3.pdf>

²⁸ Proces vraćanja površina na upotrebu, GICHD

²⁹ Podaci BHMAC-a o tehničkom izviđanju i čišćenju, maj 2017.

otkazivanja prethodno sumnjivih površina otpada 92% ukupno vraćenih površina u istom periodu (1.887 km²).

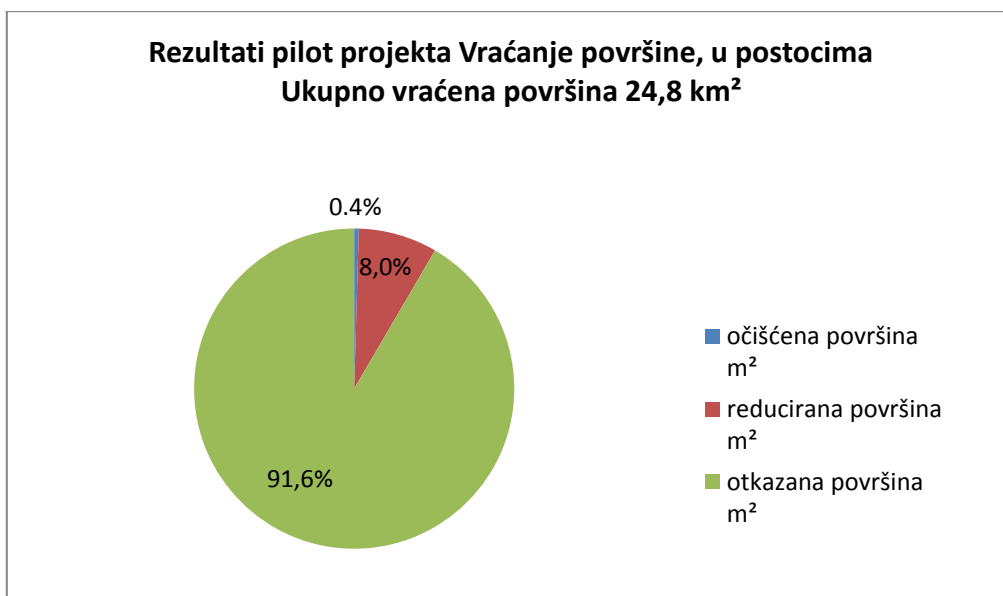

S obzirom da je postajalo sve jasnije da su operacije izviđanja zasnovane na dokazima o miniranosti površina od presudne važnosti za operativnu efikasnost, EU je 2012. godine pokrenula svoj pilot projekat „Vraćanje površina na upotrebu“ u saradnji sa BHMAC-om. Projektom se nastoji promovirati efikasno netehničko izviđanje čiji će rezultat biti ili otkazivanje prethodno sumnjivih površina u slučaju da nema dokaza o postojanju minsko-eksplozivnih sredstava ili potvrđivanje opasnih površina zbog prisustva takvih dokaza. Ovaj proces omogućava efikasno izdavanje zadatka tehničkog izviđanja radi dalje pretrage i usmjeravanje sredstava za čišćenje mina samo na kontaminirane površine. U okviru ovog projekta u toku 2014. i 2015. godine BHMAC je izradio tri poglavlja novog standarda: poglavlje netehničko izviđanje, poglavlje tehničko izviđanje i poglavlje land release, koji su usklađeni sa međunarodnim standardom za protivminske akcije IMAS 07.11 o vraćanju površina na upotrebu. Ova poglavlja je početkom 2016. godine odobrila Komisija za deminiranje u BiH. Također usvojena su i dva uputstva za osiguranje i kontrolu kvaliteta kao i novi SOP za NTI koji je usvojen u aprilu 2018.godine.

Preliminarni rezultati šest završenih zadataka u okviru pilot projekta EU „Vraćanje površina na upotrebu“ pokazuju da su organizacije otkazale 91,6 posto ukupne površine vraćene na upotrebu (24,8 km²) kroz operacije netehničkog izviđanja, reducirali 8 % površine kroz operacije tehničkog izviđanja³⁰ i očistili 0,4 % površine.³¹ Ako pretpostavimo da je ovih šest zadataka reprezentativan za najveći dio preostalih sumnjivih opasnih površina u BiH, moguće je predvidjeti da je samo manji dio preostalih sumnjivih opasnih površina kontaminiran. Stoga će biti potrebno rasporediti sredstva za čišćenje na samo relativno malu površinu.

³⁰ Od tih 8%, 14% su „fizički tretirane staze pretrage“ za šta su dopremljena tehnička sredstva da bi se odredio nivo prijetnje.

³¹ Rezultati pilot projekta BHMAC-a „Vraćanje površina“, april 2017.

Pristup vraćanja površina na upotrebu će se u potpunosti provesti u BiH u toku ovog strateškog perioda i postoji generalna saglasnost da je njegovo potpuno provođenje rješenje za veću operativnu efikanost. BHMAC se obavezao da će razjasniti i precizirati problem kontaminacije minama/ESZR u BiH kroz provođenje operacija netehničkog izviđanja, tehničkog izviđanja i čišćenja. BHMAC će osigurati poštivanje principa vraćanja površina na upotrebu od strane svih organizacija akreditovanih za tehničko izviđanje i čišćenje kroz kvalitetan sistem upravljanja kvalitetom i poštivanje nedavno revidiranog standarda i standardnih operativnih procedura BHMAC-a za vraćanje površina na upotrebu.³² BHMAC će također osigurati da procesi upravljanja informacijama omogućavaju prikupljanje, pohranjivanje i analizu tačnih i ažuriranih podataka o izviđanju i čišćenju, čime će se olakšati operativno planiranje i odlučivanje i omogućiti konsistentno i jasno izvještavanje o rezultatima tehničkog izviđanja i čišćenja. To obuhvata i izvještavanje prema obavezama koje proizilaze iz međunarodnih konvencija. BHMAC se također obavezao da će organizirati sastanke stručne radne grupe dva puta godišnje u cilju jačanja koordinacije, razmjene informacija i transparentnosti.

BHMAC će nastaviti planirati operacije tehničkog izviđanja i čišćenja u direktnoj saradnji sa općinama i posvećenim koordinatorima protivminskih akcija na kantonalnom i općinskom nivou. Izradit će se općinski planovi protivminskih akcija koji će odražavati lokalne potrebe i prioritete da bi se osigurali održivi rezultati protivminskih akcija.

Strateški cilj 3: Izviđanje i čišćenje	Veličina i uticaj ³³ problema kontaminiranosti minama/ESZR su precizirani i potvrđeni; problem se rješava u skladu sa međunarodnim/BiH standardom, osiguravajući da je sigurna površina vraćena ugroženim zajednicama na upotrebu.
---	---

³² U skladu sa najnovijim međunarodnim standardom za vraćanje površina na upotrebu.

³³ Zajednice ugrožene minama/ESZR su definirane prema visokom, srednjem i niskom uticaju. Nivo uticaja se određuje na osnovu veličine stanovništva, zajednice, kontaminiranog područja i broja nesreća.

Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Veličina i uticaj kontaminacije minama/ESZR će biti precizirana do kraja 2019. kroz operacije netehničkog izviđanja u skladu sa standardom BiH ³⁴	U maju 2017. godine 1.091 km ² sumnjive opasne površine u državnoj bazi podataka	Broj i km ² sumnjivih opasnih površina Broj i km ² potvrđenih opasnih površina	Sumnjive opasne površine su precizirane i obilježene putem netehničkog izviđanja do 2019.
2.	Od januara 2018. sve standarde i standardne operativne procedure BiH za izviđanje i čišćenje će provoditi BHMACH putem sistema upravljanja kvalitetom i provodit će ih i svi akteri da bi se osigurala veća operativna efikasnost i bolji kvalitet	Tri poglavlja standarda za protivmiske akcije BiH (vraćanje površina, netehničko izviđanje i tehničko izviđanje) odobreni u januaru 2016. Standardne operativne procedure za netehničko izviđanje i osiguranje kvaliteta/kontrolu kvaliteta usvojene u 2018. Smjernice BHMACH-a za kontrolu kvaliteta odobrila Komisija za deminiranje u BiH u 2017. Broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvaliteta/kontrole	Broj sastanaka aktera (organizacije i donatori) posvećenih provođenju standarda i standardnih operativnih procedura BiH za vraćanje površina na upotrebu Broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvaliteta/kontrole kvaliteta	Sve operacije izviđanja i čišćenja su u skladu sa standardnim operativnim procedurama Smanjen broj neusklađenosti prijavljenih putem procesa osiguranja kvaliteta/kontrole kvaliteta na godišnjoj osnovi

³⁴ Akcioni plan iz Maputa, mjera 8: Svaka država potpisnica koja još uvijek ispunjava obaveze čišćenja mina će preduzeti sva razumna nastojanja da što prije kvantificira i kvalificira preostale izazove u provedbi obaveza i da tu informaciju dostavi u vidu izvještaja u skladu sa članom 7. (Transparentnost) najkasnije do 30. aprila 2015. godine, a nakon toga jednom godišnje. U toj informaciji je potrebno navesti precizne parametre i lokacije, u mjeri u kojoj je to moguće, svih površina u njenoj nadležnosti ili pod njenom kontrolom koje sadrže protivpješadijske mine i stoga zahtijevaju čišćenje i koje su sumnjive na protivpješadijske mine i stoga zahtijevaju dalje izviđanje. Ove informacije je potrebno uvrstiti u državne planove deminiranja i relevantne šire planove razvoja i rekonstrukcije.

		kvaliteta		
3.	Cjelokupna efikasnost i djelotvornost će biti unaprijeđeni do 2020. kroz provođenje operacija izviđanja i čišćenja u skladu sa principima/standardom za protivminske akcije za vraćanje površina na upotrebu ³⁵	<p>20,75 km² otkazano kroz netehničko izviđanje u 2017.</p> <p>8,33 km² reducirano putem tehničkog izviđanja u 2017.</p> <p>0,83 km² očišćen u 2017.</p> <p>25 očišćenih mina po ha³⁶ u 2017.</p> <p>11,89 komada kasetne municije očišćeno po ha u 2017.</p>	<p>Broj km² otkazanih kroz netehničko izviđanje godišnje</p> <p>Broj km² reducirano kroz tehničko izviđanje godišnje</p> <p>Broj km² očišćen godišnje</p> <p>Broj mina očišćenih po ha svake godine</p> <p>Broj komada kasetne municije očišćenih po ha svake godine</p>	<p>100 km² otkazano kroz netehničko izviđanje godišnje</p> <p>10 km² reducirano kroz tehničko izviđanje godišnje</p> <p>3 km² očišćeno godišnje</p> <p>Veći broj očišćenih mina po ha svake godine</p> <p>Veći broj komada kasetne municije očišćen po ha svake godine</p>
4.	Do marta 2021. BiH će ispuniti svoje obaveze da očisti i uništi ili da osigura čišćenje i uništavanje sve preostale kasetne municije, prema članu 4. Konvencije o kasetnoj municiji	<p>Januar 2017:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.12 km² potvrđenih opasnih površina kontaminiranih preostalom kasetnom 	Izjava o ispunjenju svih obaveza iz člana 4.	BiH je dala izjavu o završetku svih obaveza prema članu 4. Konvencije do marta 2021.

³⁵ Akcioni plan iz Maputa, mjera 9: Svaka država potpisnica koja još uvijek ispunjava obaveze u pogledu čišćenja mina osigurat će što je prije moguće da su najrelevantniji standardi, politike i metodologije vraćanja površina na upotrebu, u skladu sa međunarodnim standardima za protivminske akcije Ujedinjenih nacija, doneseni i da se primjenjuju u cilju potpune i brze provedbe ovog aspekta Konvencije. Te metodologije vraćanja površina na upotrebu će biti zasnovane na dokazima, odgovorne i prihvatljive lokalnim zajednicama, između ostalog, i kroz učešće u tom procesu ugroženih zajednica, uključujući punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe.

³⁶ 1 hektar=10 000 m²

		municijom <ul style="list-style-type: none"> • 7.30 km² sumnjivih opasnih površina na preostalu kasetnu municiju³⁷ 		
5.	Nakon što je na vrijeme dostavila zahtjev za produženje roka prema čl. 5. u martu 2018, BiH ispunjava svoje obaveze iz člana 5. Otavske konvencije koje se odnose na evidentiranje i uništavanje svih protivpješadijskih mina u miniranim područjima u 2025.	U maju 2017. godine 1.091 km ² sumnjivih/potvrđenih opasnih površina sa protivpješadijskim minama u državnoj bazi podataka	Izjava o ispunjenju obaveza iz člana 5.	BiH izjavljuje da je ispunila obaveze iz člana 5. Otavske Konvencije u 2025.

Mjere upozoravanja na mine

BHMAC je nadležan za akreditovanje svih organizacija uključenih u upozoravanje na mine i za koordinaciju aktivnosti upozoravanja na mine³⁸. Odgovornosti BHMAC-a su detaljno pobrojane u Dodatku VI. Program mjera za upozoravanje na mine se oslanja na nekoliko ključnih dokumenata, uključujući i Standard za upozoravanja na mine u BiH, standardne operativne procedure i vodič za akreditovanje organizacija za upozoravanje na mine. Aktivnosti upozoravanja na mine se oslanjaju i na Podstrategiju upozoravanja na mine za period 2009.-2019. sa jednim strateškim ciljem i pet operativnih ciljeva.

Program mjera za upozoravanje na mine BiH je godinama unapređivan na osnovu iskustva stečenog u zemlji, pritom vodeći računa da su sve pouke i dobre prakse dokumentovane. BiH će nastaviti djelotvorno i efikasno koristiti raspoložive resurse (finansijske, ljudske, materijalno-tehničke) kako bi se aktivnosti i projekti na podizanju svijesti o minama u kontinuitetu provodili. BHMAC i drugi relevantni akteri će kroz direktnu saradnju sa medijima promovirati razmjenu informacija i podizanja svijesti o prijetnjama od mina.

Mjere upozoravanja na mine se provode kroz aktivnosti na podizanju svijesti o minama koje obuhvataju objavljivanje informacija, upozoravanje na mine i kontakte sa lokalnim zajednicama i općinama ugroženim minama. BiH se obavezuje da će osigurati da se svi podaci o nesrećama prikupljaju i analiziraju razvrstani po spolu i starosnoj dobi kako bi se bolje shvatilo kako su stanovnici u ugroženim zajednicama

---

³⁷ Od ukupne površine sumnjive na kontaminaciju preostalom kasetnom municijom, 2,7 km² je rezultat pojedinačno ispaljene podmunicije KB-1 iz modificiranih AK-47 pušaka. Kada se koristi na taj način, prema Konvenciji o kasetnoj municiji, pojedinačni komadi podmunicije tipa KB-1 nisu definirani kao kasetna municija. Stoga, striktno govoreći, tih 2,7 km² kontaminirane površine ne podliježe obavezi čišćenja prema članu 4. Konvencije o kasetnoj municiji. Definicija kasetne municije iz člana 2. Konvencije o kasetnoj municiji se odnosi na „konvencionalnu municiju koja je dizajnirana tako da rasipa ili oslobađa eksplozivne podmunicije.”

³⁸ Komisija za deminiranje u BiH je nadležna za potpisivanje svih dokumenata o akreditovanju.

različitih starosnih dobi, spola i kulturoloških navika izloženi minama/ESZR i zbog čega. Sakupljanje i analiziranje podataka razvrstanih po spolu i starosnoj dobi omogućava³⁹ identifikaciju obrazaca minskih nesreća prema spolu i dobi i omogućava organizacijama da osmisle svoje aktivnosti na upozoravanju na mine na način na koji će uzeti u obzir izloženost rizicima prema rodu i drugim različitostima. Ovo odražava obaveze BiH kao ugovorne strane Ottawske konvencije i Konvencije o kasetnoj municiji u pogledu aktivnosti na upozoravanju na rizike od mina koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob.

Podaci BHMACH-a pokazuju da se najveći broj nesreća događa u proljeće i jesen kada su u toku poljoprivredni radovi i prikupljanje ogrjevnog drveta i drugih sirovina. Također pokazuju da su većina novih žrtava mina/ESZR odrasli muškarci koji ulaze u poznata minirana područja radi egzistencijalnih potreba iz ekonomskih razloga. BHMACH i organizacije koje provode mjere upozoravanja na mine će raditi direktno sa nositeljima razvoja i razvojnim organizacijama na identificiranju alternativnih i održivih aktivnosti nužnih za egzistenciju koje ne izlažu stanovnike opasnostima od mina/ESZR. Tješnja saradnja između organizacija koje provode protivminske akcije (uključujući i mjere upozoravanja na mine) i partnera uključenih u razvoj bi omogućila ostvarenje nekoliko ciljeva održivog razvoja.

Održavanje temeljitog sistema osiguranja kvaliteta će biti prioritet i revizija Standarda za upozoravanja na mine u BiH i Standardnih operativnih procedura BHMACH-a za upozoravanje na mine, njihovog usvajanja od strane vlade i nakon toga primjena od strane svih organizacija koje provode aktivnosti upozoravanja na mine će rezultirati djelotvornim i efikasnim aktivnostima sa održivim rezultatima. BHMACH će ponovo uvesti praksu održavanja dva sastanka radne grupe za upozoravanje na mine godišnje da bi osigurao koordinaciju sa relevantnim partnerima, pružajući platformu za razmjenu informacija i razgovor o ključnim dešavanjima i izazovima.

BiH, pod vodstvom ministarstva obrazovanja,⁴⁰ BHMACH-a i Komisije za deminiranje, obavezuje se da će integrirati mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i kojima se uzima u obzir starosna dob u obrazovne sisteme na raznim nivoima u cilju promoviranja efikasnih i održivih aktivnosti na upozoravanju na mine usmjerenih na maloljetne osobe.

---

³⁹ Podaci razvrstani po spolu i starosnoj dobi podrazumijevaju razlikovanje ženskih i muških osoba iz raznih dobnih skupina: punoljetne i maloljetne ženske osobe, punoljetne i maloljetne muške osobe. Punoljetne osobe su osobe koje su navršile 18 godina života.

⁴⁰ Ministarstva obrazovanja postoje na entitetskom (FBiH i RS) i kantonalnom nivou i u Brčko Distriktu. Ministarstvo obrazovanja ne postoji na državnom nivou, u okviru Vijeća ministara BiH.

Strateški cilj 4: Upozoravanje na mine		Sigurno ponašanje je promovirano kroz mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i koje uvažavaju različitu starosnu dob da bi se smanjio broj nesreća izazvanih minama/ESZR i podržale sigurne i održive aktivnosti nužne za egzistenciju. ^{41 42}		
Operativni ciljevi		Polazište	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Do sredine 2018. pod vodstvom BHMACH-a, Standard i Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u BiH će biti revidirane, ažurirane i dostavljene na odobrenje.	Standard za upozoravanje na mine u BiH izrađen 2002. Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u BiH izrađene 2006.	Postojanje revidiranog, i ažuriranog Standarda za upozoravanje na mine u BiH Postojanje revidiranih i ažuriranih Standardnih operativnih procedura za upozoravanje na mine u BiH	Standard za upozoravanje na mine u BiH revidiran i ažuriran do sredine 2018. i odobren od strane Komisije za deminiranje u BiH Standardne operativne procedure za upozoravanje na mine u BiH revidirane i ažurirane do sredine 2018. i odobrene od strane Komisije za deminiranje u BiH

⁴¹ Akcioni plan iz Maputa, mjera 10: *Svaka država koja je prijavila minirane površine pod svojom jurisdikcijom ili kontrolom će obezbijediti smanjenje rizika od mina i programe za edukaciju u sklopu širih aktivnosti procjene i smanjenja rizika usmjerenih na najugroženije stanovništvo. Ti programi će uvažavati starosnu dob i biti rodno osjetljivi, te u skladu sa važećim domaćim i međunarodnim standardima, prilagođeni potrebama zajednica ugroženih minama i integrirani u tekuće protivmiske aktivnosti, to jeste, prikupljanje podataka, čišćenje i pomoć žrtvama, u skladu s onim što odgovara.* Akcioni plan iz Maputa sa smjernicama za provedbu obaveza iz Ottawske konvencije za period 2014. – 2019: <http://www.maputoreviewconference.org/fileadmin/APMBC-RC3/3RC-Maputo-action-plan-adopted-27Jun2014.pdf>

⁴² Akcioni plan iz Dubrovnika, mjera 3.2. „Zaštiti ljude od štete“: „Ugrožene države će preduzeti sve izvodljive korake da bi spriječile nastanak žrtava među civilima tako što će odmah izraditi i obezbijediti ciljne i fokusirane programe za edukaciju u oblasti smanjenja rizika, koji su rodno osjetljivi i uvažavaju dob i etničku pripadnost i koji su bazirani prije svega na procjeni potreba i stepena ugroženosti i na razumijevanju rizičnog ponašanja.“ Akcioni plan iz Dubrovnika sa smjernicama za uspješno provođenje obaveza iz Konvencije o kasetnoj municiji za period 2015. – 2020: <http://www.clusterconvention.org/wp-content/uploads/2016/04/The-Dubrovnik-Action-Plan.pdf>

2.	Od januara 2018. pod vodstvom BHMAC-a obavljat će se kontinuirana identifikacija i prioritizacija ugroženih grupa i u njima se kontinuirano provode odgovarajuće mjere upozoravanja na mine koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob, pod vodstvom BHMAC-a	Broj korisnika (razvrstan po spolu i dobi) mjera upozoravanja na mine u 2016. Djeca i adolescenti: 31.976 Odrasle osobe (muškarci i žene): 824	Broj korisnika (razvrstan po spolu i dobi) mjera upozoravanja na mine godišnje	Obavlja se kontinuirana identifikacija svih ugroženih grupa i sa njima se kontinuirano provode mjere upozoravanja na mine
4.	BHMAC će osigurati djelotvornu koordinaciju aktivnosti na upozoravanju na mine kroz sastanke radne grupe koji se održavaju dva puta godišnje (ili po potrebi češće) sa svim relevantnim nositeljima aktivnosti	Broj sastanaka radne grupe za upozoravanje na mine održanih u 2017.	Broj sastanaka radne grupe za upozoravanje na mine održanih u toku jedne godine sa sačinjenim zapisnicima distribuiranim nakon sastanka	BHMAC obavlja djelotvornu koordinaciju mjera upozoravanja na mine putem najmanje dva sastanka koordinacione radne grupe godišnje na kojima se vodi zapisnik i nakon sastanka distribuira
5.	Mjere upozoravanja na mine će biti integrirane u 13 obrazovnih sistema do 2020. i kontinuirano će se provoditi kroz materijal koji je rodno osjetljiv i uvažava različitu starosnu dob, putem koordinacije između BHMAC-a i	U 2017. ne postoji obaveza integriranja mjera upozoravanja na mine u nastavne planove i programe	Broj obrazovnih sistema koji integriraju mjere upozoravanja na mine godišnje Pokazatelj materijala za upozoravanje na mine? Broj škola koje primaju i koriste odgovarajući materijal za upozoravanje	Mjere upozoravanja na mine integrirane u 13 ⁴³ obrazovnih sistema u BiH do 2020.

⁴³ Ukupan broj ministarstava obrazovanja u BiH.

ministarstava obrazovanja		na mine	
------------------------------	--	---------	--

Pomoć žrtvama

U BiH je evidentirano ukupno 8.802 osobe (120 maloljetnica, 1.084 punoljetne ženske osobe, 629 maloljetnika, 6.821 punoljetna muškarca, 125 muškaraca nepoznate starosne dobi i 23 ženske osobe nepoznate starosne dobi) koje su izgubile život ili su povrijeđene u nesrećama izazvanim minama/ESZR u periodu između 1992. do 2017.godine. BiH je obavezna da pruži odgovarajuću pomoć žrtvama mina/ESZR⁴⁴ kao država potpisnica Otavske konvencije, Konvencije o kasetnoj municiji i Konvencije o zabrani ili ograničenoj upotrebi određenog konvencionalnog oružja. U Konvenciji o zabrani upotrebe, proizvodnje i skladištenja kasetne municije žrtve kasetne municije su definirane kao: „...sve osobe koje su stradale ili pretrpjele fizičku ili psihološku povredu, ekonomski gubitak, društvenu marginalizaciju ili bitno umanjeno ostvarivanje svojih prava izazvano upotrebom kasetne municije. Ona podrazumijeva osobe koje su pretrpjele direktne posljedice od kasetne municije, zajedno sa njihovim ugroženim porodicama i zajednicama.“⁴⁵ Kao država potpisnica Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, BiH je obavezna da pruži pomoć osobama sa invaliditetom, uključujući i osobe koje su preživjele minske nesreće ili su zadobile teške povrede sa trajnim posljedicama. Pojam „preživjelog“ se odnosi na maloljetne i punoljetne ženske i muške osobe koje su preživjele nesreće izazvane minama/ESZR, a „indirektne žrtve“ su članovi porodica osoba koje su izgubile život ili pretrpjele povrede u minskim nesrećama.⁴⁶

Otavska konvencija se u članu 6.3. kratko osvrće na pomoć žrtvama mina, gdje se kaže da će „Svaka država potpisnica, koja je u poziciji da to učini, obezbijedito pomoć za brigu i rehabilitaciju, kao i socijalnu i ekonomsku reintegraciju, žrtava mina i za programe upozoravanja na mine.“ Poglavlje IV Akcionog plana iz Maputa je posvećeno pomoći žrtvama i sadrži sedam odgovarajućih mjera.⁴⁷ Ključni principi koji leže u osnovi tih mjera odnose se na zabranu diskriminacije, potpuno jednako učešće žrtava mina/ESZR u društvu i integraciju pomoći žrtvama u šire politike, planove i zakonske okvire države koji se odnose na osobe sa invaliditetom kako bi se osigurala održivost. Mjera br. 4 iz Akcionog plana iz Dubrovnika za provođenje obaveza iz Konvencije o kasetnoj municiji je posvećena pomoći žrtvama mina/ESZR i predviđa četiri odgovarajuće mjere.⁴⁸ Dugoročno rješenje kojim će se garantirati prava žrtvama mina/ESZR i uzeti u obzir njihove potrebe može se osigurati jedino kroz primjenu dvostrukog pristupa pomoći žrtvama mina/ESZR, uz konkretna i šira nastojanja koja će doprinijeti ostvarenju obaveza u pogledu pružanja pomoći žrtvama. To je upravo ono što podrazumijeva integrirani pristup pomoći žrtvama.⁴⁹ Ovom Strategijom je podržan ključni princip da su konkretna nastojanja u pravcu pružanja

⁴⁴ Sve reference na žrtve, preživjele žrtve, druge osobe sa invaliditetom, indirektno žrtve i druge osobe u ugroženim grupama su rodno osjetljive i uvažavaju različitu starosnu dob, to jeste, odnose se na punoljetne i maloljetne ženske i muške osobe.

⁴⁵ Konvencija o kasetnoj municiji, čl. 2. Definicije

⁴⁶ The CCM Coordinators for 2016 and 2017 on Victim Assistance and international Cooperation and Assistance, *Guidance on an Integrated Approach to Victim Assistance, 2016* (Koordinatori pomoći žrtvama prema Konvenciji o kasetnoj municiji za 2016. i 2017. godinu i Koordinatori međunarodne saradnje i pomoći prema Konvenciji o kasetnoj municiji, *Smjernice za integrirani pristup pomoći žrtvama, 2016.*)

⁴⁷ Akcioni plan iz Maputa, mjera IV. Pomoć žrtvama.

⁴⁸ Akcioni plan iz Dubrovnika, mjera 4.1. Jačanje nacionalnih kapaciteta, mjera 4.2. Povećanje učešća žrtava, mjera 4.3. Razmjena informacija, mjera 4.4. Pružanje podrške, pomoć i saradnja

⁴⁹ The CCM Coordinators for 2016 and 2017 on Victim Assistance and international Cooperation and Assistance, *Guidance on an Integrated Approach to Victim Assistance, 2016* (Koordinatori pomoći žrtvama prema Konvenciji o

pomoći žrtvama kratkoročna rješenja i da se trebaju primjenjivati sve dok pomoć žrtvama ne bude djelotvorno integrirana u šire sektore i okvire.⁵⁰

Na nivou BiH, Ministarstvo civilnih poslova je nadležno za koordinaciju svih aspekata zdravstvene zaštite, obrazovanja, sporta i kulture. Razne institucije imaju različite uloge u domenu socijalne pomoći (uključujući i pomoć žrtvama) u BiH na svim nivoima vlasti. Socijalna zaštita je u nadležnosti entitetskih vlada. Zakon o socijalnoj zaštiti pravi razliku između neratnih i ratnih invalida; pomoć objema kategorijama je uređena nizom odredbi tog Zakona.⁵¹ Nadalje, Zakon o socijalnoj zaštiti pravi razliku između civilnih i vojnih žrtava rata. Zaštita i briga o žrtvama mina/ESZR su uređeni Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom. Civilne žrtve rata su definirane kao osobe kod kojih je nastupilo tjelesno oštećenje zbog povrede i ozljede u vezi sa ratnim događanjima (bombardovanje, ulične borbe, eksplozija ratnog materijala, zalutali metak, itd.) usljed koje je nastupilo tjelesno oštećenje, fizičko ili psihičko oštećenje ili znatno pogoršanje zdravstvenog stanja. Uvjet za ostvarivanje prava na pomoć prema zakonu u FBiH i RS-u je tjelesno oštećenje od najmanje 60% ili trajno tjelesno oštećenje.

Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine, formirano 2010. godine, nadležno je za provođenje i praćenje provođenja Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom.⁵² Vijeće za osobe sa invaliditetom BiH se sastoji od 20 članova: 10 članova su predstavnici svih nivoa vlasti u BiH, a drugih 10 članova su predstavnici organizacija osoba sa invaliditetom od društvenog interesa u entitetima i Brčko Distriktu.⁵³

Nadležnost BHMAC-a u domenu pomoći žrtvama se odnosi na upravljanje centralnom bazom podataka BHMAC-a koja sadrži i podatke o žrtvama mina/ESZR, u skladu sa Zakonom o deminiranju iz 2002. godine. BHMAC će osigurati da se dalje prikupljaju, pohranjuju, analiziraju i dostavljaju podaci o nesrećama izazvanim minama/ESZR, razvrstani po spolu i starosnoj dobi žrtava, kako bi omogućio ažurirani pregled broja žrtava i tačno razumijevanje svih ugroženih grupa. Osim toga, uviđajući značaj integriranja pomoći žrtvama u šire planove, politike i strukture na svim nivoima kako bi osigurali održivu podršku preživjelim, Komisija za deminiranje u BiH i BHMAC će voditi računa da se podaci o žrtvama dostavljaju resornim ministarstvima i da su integrirani u šire planove i sisteme na svim nivoima vlasti u BiH.

Koordinaciono tijelo Bosne i Hercegovine za pomoć žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata kao stalno tijelo na nivou BiH biće formalno-pravno uspostavljeno, organizirano i u njegovom radu će uzeti učešće svi relevantni akteri kako bi se osnažila koordinacija. Očekuje se da će njegov rad na zagovaranju dovesti do integracije pomoći žrtvama u relevantne mehanizme koordinacije, uključujući i zdravstvenu i socijalnu zaštitu, invaliditet, obrazovanje i smanjenje siromaštva. Koordinaciono tijelo će nastojati podići nivo svijesti u ključnim ministarstvima u čijoj je nadležnosti pružanje pomoći žrtvama u BiH, u skladu sa obavezama iz domaćeg zakonodavstva i međunarodnih konvencija. Odluka o osnivanju Koordinacionog tijela poslana je na usvajanje Vijeću/Savjetu ministara BiH i očekuje se povratna informacija u što skorije vrijeme.

---

kasetnoj municiji za 2016. i 2017. godinu i Koordinatori međunarodne saradnje i pomoći prema Konvenciji o kasetnoj municiji, *Smjernice za integrirani pristup pomoći žrtvama, 2016.*)

⁵⁰ Konvencija o kasetnoj municiji, čl. 5. stav 2.(c)

⁵¹ (Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, Službene novine FBiH br. 36/99, 54/04, 39/06 i 14/09)

⁵² Inicijalni izvještaj BiH o provođenju Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom, 5. mart 2013.

⁵³ *Ibid.*

Strateški cilj 5: Pomoć žrtvama		Žrtve mina/ESZR imaju pristup uslugama koje su rodno osjetljive i uvažavaju različitosti, putem kojih ostvaruju svoja prava, kao i mogućnostima koje olakšavaju njihovo učešće i inkluziju u društvo na jednakim osnovama sa drugima		
Operativni ciljevi		Polazišta	Pokazatelji	Ciljano stanje
1.	Od 2018. godine Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama na državnom nivou je formalno-pravno uspostavljeno, sastaje se dva puta godišnje ili prema potrebi češće, na sastancima prisustvuju svi relevantni akteri ⁵⁴	U 2017. organiziran jedan pripremni sastanak državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama	Broj sastanaka državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama organiziranih godišnje	Najmanje dva sastanka državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama organizirana godišnje, na kojima je sačinjen zapisnik i distribuiran nakon sastanka
2.	Do 2019. državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama će biti zastupljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH i ovlašteno da osigura da su prava preživjelih žrtava priznata i integrirana u šire planove za pomoć osobama sa invaliditetom	U 2017. nema predstavnika državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH	Državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama službeno predstavljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH	U 2018. državno Koordinaciono tijelo za pomoć žrtvama službeno predstavljeno u Vijeću za osobe sa invaliditetom u BiH
3.	Nakon rada državnog Koordinacionog tijela za pomoć žrtvama na zagovaranju, pomoć žrtvama će biti uključena u program rada relevantnih mehanizama za koordinaciju u sektoru zdravstva, socijalne zaštite, u oblasti smanjenja siromaštva i koordinacije pomoći osobama sa invaliditetom na nivou ministarstava (Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice) i	U 2017. pomoć žrtvama nije uključena u programe rada	Broj mehanizama za koordinaciju koji u svojim programima rada obuhvataju pomoć žrtvama Formalno-pravno prihvatanje šire definicije žrtve iz Konvencije o kasetnoj municiji	Pomoć žrtvama je uključena u programe rada mehanizama za koordinaciju do 2019.

⁵⁴ Uključujući predstavnike Vijeća za osobe sa invaliditetom, domaće organizacije koje pružaju pomoć žrtvama, Komisiju za deminiranje u BiH i relevantna ministarstva.

	relevantnih odjeljenja Brčko Distrikta i entitetskih i kantonalnih ministarstava da bi se osigurala djelotvorna koordinacija i razmjena informacija.			
4.	BHMAC će kontinuirano prikupljati i analizirati sve podatke o žrtvama mina/ESZR koji su razvrstani po spolu i dobi i dostavljati ih relevantnim ministarstvima da bi osigurao njihovu integraciju u šire sisteme podataka o osobama sa invaliditetom	Situacija od januara 2017.	Broj sistema na državnom nivou sa podacima o povredama i /ili invaliditetu, uključujući i podatke o žrtvama mina/ESZR, razvrstanih po spolu i starosnoj dobi	Od januara 2018. podaci o žrtvama mina/ESZR razvrstani po spolu i starosnoj dobi integrirani u šire sisteme podataka o povredama i invaliditetu

Upravljanje preostalom kontaminacijom

Od BiH se očekuje da 2025. godine dođe do faze završetka⁵⁵ identifikacije i čišćenja svih poznatih kontaminiranih površina, čime će preći sa faze sa težištem na proaktivne operacije izviđanja i čišćenja na fazu rješavanja preostale kontaminacije minama/ESZR u kojoj će koristiti odgovarajući reaktivan odgovor u cilju smanjenja prijatni preostale kontaminacije.⁵⁶ Kako BiH bude napredovala ka ovoj tranziciji, planiranje održivog upravljanja preostalom kontaminacijom će dobivati na značaju i zahtijevat će veći strateški fokus. Ovaj proces često karakterizira i prijelaz sa programa izviđanja i čišćenja koji je pretežno finansiran iz međunarodnih izvora na kontekst u kojem su nadležnosti prenesene na postojeće državne strukture, a operacije se finansiraju iz državnog budžeta.

Nekoliko domaćih aktera ima važnu ulogu u programu protivminskog djelovanja BiH i od suštinske su važnosti za uspješnu identifikaciju i čišćenje mina/ESZR. S obzirom na svoje tehničke kapacitete, BiH je u dobroj poziciji da efikasno i djelotvorno upravlja svojim dugoročnim problemom preostale kontaminacije sa vlastitim kapacitetima. Ipak, važno je da relevantni akteri pokrenu proces planiranja upravljanja preostalom kontaminacijom prije nego što BiH ispuni svoje obaveze prema članu 5. odnosno članu 3. dvije glavne konvencije. Ti akteri trebaju sagledati cijeli niz pitanja, uključujući i buduće upravljanje i lokaciju baze podataka o protivminskim akcijama na državnom nivou. BiH se obavezuje da će kroz učešće svih relevantnih aktera izraditi strategiju za upravljanje preostalom kontaminacijom do 2022. godine. Aktivno učešće Oružanih snaga BiH i uprava civilne zaštite na nivou entiteta i Brčko Distrikta će u tome biti izuzetno bitno s obzirom da je predviđeno da imaju jaču ulogu u rješavanju preostale kontaminacije.

⁵⁵ „Završetak“ se u ovom kontekstu odnosi na mine/ESZR otkrivene nakon što su ugrožene države završile proaktivno izviđanje i/ili čišćenje svih poznatih i sumnjivih opasnih površina, čime su ih proglasile sigurnim za normalnu ljudsku upotrebu.

⁵⁶ Preostala kontaminacija u ovom kontekstu se odnosi na kontaminaciju minama/ESZR otkrivenim nakon svih razumnim napora da se identificiraju i tretiraju sve sumnjive površine.

Provođenje Strategije BiH

BiH će pod vodstvom Komisije za deminiranje u BiH koja djeluje u okviru Ministarstva civilnih poslova BiH i u direktnoj je saradnji sa BHMAC-om, osigurati potpuno provođenje ove Strategije. BHMAC će preuzeti vodstvo u izradi akcionih planova sa odgovarajućom procjenom potrebnih finansijskih sredstava te ostvarenja pet strateških ciljeva, sa fokusom na operacionalizaciju strateških ciljeva.

Praćenje, revizija i evaluacija Strategije BiH

Praćenje provođenja Strategije i njena revizija pružaju mogućnost da se bolje shvate postignuća i izazovi i da se omogući programu da prilagodi svoj pravac i strukturu te da se unaprijede buduće verzije Strategije. Praćenje provođenja Strategije predstavlja kontinuiranu funkciju u kojoj se koristi sistematsko prikupljanje informacija o pokazateljima kako bi se ključnim akterima pružile informacije o nivou postignutog napretka i ostvarenju operativnih ciljeva, izmjerenih prema polazištima i ciljanim stanjima kao indikatorima ostvarenja operativnih ciljeva koji su postavljeni u Strategiji.

BHMAC je, u direktnoj saradnji sa relevantnim akterima, odgovoran za praćenje provođenja ove Strategije. Za to su preduvjet djelotvorno upravljanje informacijama sa jasnim kriterijima za prikupljanje, pohranjivanje, analizu i dostavu informacija, sistemi izvještavanja i kvalitetna koordinacija i saradnja sa relevantnim akterima. Praćenje će omogućiti identifikaciju prednosti i nedostataka programa protivmorskog djelovanja BiH i omogućit će BHMAC-u i partnerima da rješavaju probleme, da unaprijede aktivnosti, nadograde postignuti uspjeh i da se prilagode promjenjivim okolnostima.

BHMAC i Komisija za deminiranje u BiH će tražiti prvu reviziju Strategije 2020. godine, a zatim 2023. godine kako bi sagledali postignuti napredak i prilagodili Strategiju svim eventualnim promjenama u ovom kontekstu, ukoliko bude potrebno, te da bi osigurali njenu kontinuiranu relevantnost. U slučaju znatnih kontekstualnih promjena, revizija se može zahtijevati i prije 2020. godine kako bi Strategija ostala relevantna.

Dodaci

Dodatak I: Program radionice strateškog planiranja protivminskih akcija u BiH i određivanja prioriteta, održane u novembru 2016.

Day 1: Monday 7 November				
Time	Session	Content	Responsible	Method
09.45 – 10.00	Participant registration	Registration of all workshop participants	Workshop participants	
10.00 – 10.40	Opening session	Formal opening of the workshop and welcome	Demining Commission BHMAC	
10.40 – 11.00	Introduction to the workshop	Workshop overview, objectives and goals	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
11.00 – 12.00	Introduction to BiH's national mine action programme	Brief history, key achievements main challenges and way ahead	Mr Tarik, BHMAC	Presentation
12.00 – 12.20			The Armed Forces of Bosnia and Herzegovina	Presentation
12.20 – 13.20	Lunch			
13.20 – 14.00	Introduction to BiH's national mine action programme	Brief history, key achievements main challenges and way ahead	The Federation of Bosnia and Herzegovina Civil Protection Norwegian People's Aid (NPA)	Presentation
14.00 – 14.30	Introduction to BiH's national mine action programme	Questions and answers General discussions	All participants	Discussions
14.30 – 15.00	Introduction to Strategic Planning	Presentation of good practices and lessons learnt in strategic planning processes globally	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation

15.00 – 15.15	Coffee Break			
15.15 – 15.45	Mainstreaming operational efficiency in strategic planning	Operational efficiency and key land release principles, Land Release IMAS 07.11	Ms. Helen Gray, GICHD Advisor Operational Efficiency	Presentation
15.45 – 16.00	Wrap-up of day 1	Summary of the day Questions & answers	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	

Day 2: Tuesday 8 November

Time	Session	Content	Responsible	Exercises
09.00 – 09.15	Recap	Key points from Day 1	Ms Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
09.15 – 09.45	Mainstreaming information management in strategic planning	Key IM principles IM and strategic planning	Ms Anne-Li Nauclér, GICHD Advisor, Information Management	
09.45 – 10.15	Mainstreaming gender and diversity in strategic planning	Presentation of key gender and diversity issues	Ms Arianna Calza-Bini, GMAP Director	
10.15 – 10.30	Coffee Break			
10.30 – 10.45	Understanding the context: introduction	Introduction to context analysis tools	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	
10.45 – 12.30	Context Analysis	<ul style="list-style-type: none"> Stakeholder analysis, Strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) analysis PESTLE 	Participants work in groups using different context analysis tools	
12.30 – 13.30	Lunch			
13.30 – 15.00	Context Analysis	Group work, continued Group presentations and discussions Questions & answers Discussions	Workshop participants	
15.00 – 15.15	Coffee Break			

15.15 – 16.00	Review of the day and overview of tomorrow's programme	Feedback/questions from participants	GICHD	
---------------	--	--------------------------------------	-------	--

Day 3: Wednesday 9 November

Time	Session	Content	Responsible	Method
09.00 – 09.15	Recap	Key points from Day 2	GICHD	Presentation
09.15 – 09.45	BiH 2009–2019 national strategy	Key aspects of current strategy evaluation feedback: limitations and challenges	BHMAC Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentations
09.45 – 10.00	Vision, mission, and objectives	How do vision, mission, objectives and outcomes differ?	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
10.00 – 10.30		Define and agree upon vision, mission and time-line for the national mine action strategy	Divide participants into groups, each group suggests a vision, mission and time-line	Group work
10.30 – 10.45	Coffee Break			
10.45 – 12.30	Vision, mission and time-line	Group presentations on vision, mission and time-line. Feedback and discussions. Agree on vision and mission	Each group presents a suggested vision, mission and time-line.	Group work
12.30 – 13.30	Lunch			

13.30 – 14.45	Strategy structure	Discuss and agree on proposed strategy structure.	BHMAC Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management Workshop participants	Presentations Group discussions
14.45 – 15.15	Strategy structure	Enabling strategy monitoring and evaluation (M&E) Baselines, targets, indicators, outcomes, objectives	Ms. Åsa Massleberg, GICHD Advisor Strategic Management	Presentation
15.15 – 15.30	Coffee Break			
15.30 – 16.00	Review of the day/overview of tomorrow's programme	Participant feedback; requests and suggestions	GICHD Workshop participants	
Day 4: Thursday 10 November				
Time	Session	Content	Responsible	Method
09.00 - 09.15	Recap	Key points from Day 3	GICHD	
09.15 – 10.30	Drafting strategy sections	Participants are divided into working groups, covering each strategy section, based on their experience and expertise	For each strategy section, each working group is tasked to develop: <ul style="list-style-type: none"> • Objective • Outcomes • Targets • Indicators • Baseline 	Group work
10.30 – 10.45	Coffee Break			

10.45 – 12.30	Drafting strategy Sections	As above.	As above.	Group work
12.30 – 13.30	Lunch			
13.30 – 15.00	Group work presentations	Group work presentations Questions and answers Group discussions	Each group presents on the above, Feedback from workshop participants.	Group presentations
15.00 – 15.15	Coffee Break			
15.15 – 15.45	Monitoring and reviewing the national strategy	Key aspects of the monitoring and reviewing phases. Future plans and action points	BHMAC GICHD	Presentations
15.45 – 16.15	Way ahead: finalising and approving the national strategy	Agree on next steps, define roles and responsibilities.	BHMAC GICHD	Presentations

Dodatak II: Lista učesnika radionice strateškog planiranja protivminskih akcija i određivanja prioriteta, održane u novembru 2016.

Br.	Ime	Prezime	Organizacija	Funkcija
1	Ilija	Mikić	Oružane snage BiH	Oficir za osiguranje kvaliteta deminiranja
2	Refik	Fazlić	Oružane snage BiH	pukovnik, šef ureda za deminiranjeUXO
3	Branka	Vitković	BHMAC	Viša stručna saradnica za upozoravanje na mine
4	Esher	Sadagić	BHMAC	Viši stručni saradnik za pomoć žrtvama mina
5	Goran	Ždrale	BHMAC	Viši stručni saradnik za analizu i izvještavanje
6	Ivana	Radonjić	BHMAC	Stručni saradnik, prevodilac
7	Muvedeta	Tuno	BHMAC	Viši stručni saradnik za izradu projekata
8	Ranko	Banjac	BHMAC	Šef upravljanja kvalitetom
9	Tarik	Šerak	BHMAC	Šef odsjeka za upravljanje PMD
10	Viktor	Filipović	BHMAC	Zamjenik šefa
11	Zdravko	Jonjić	BHMAC	Pomoćnik direktora za operacije
12	Željko	Đogo	BHMAC	Viši stručni saradnik za analizu i izvještavanje
13	Tatjana	Bojinović	BHMAC Banja Luka	Šef Kancelarije za osigiranje kvaliteta
14	Nebojša	Stjepanović	Civilna zaštita Brčko Distrikta	Šef jedinice za deminiranje i EOD
15	Blažen	Kovač	Komisija za deminiranje u BiH	Član
16	Sead	Muratović	Eco-Sport Group Sarajevo	Predsjednik
17	Melchior	Opielewicz	EUFOR	Šef odsjeka za za PMD
18	Željko	Kalinić	EUFOR	Šef terenskih operacija

19	Enes	Dolić	Federalna uprava civilne zaštite	Šef sektora za deminiranje, šef deminerskih operacija u FBiH
20	Murat	Baručija	Federalna uprava civilne zaštite	Šef organizacione jedinice za deminiranje i uništavanje NUS-a
21	Mustafa	Kadribegović	Federalna uprava civilne zaštite	Stručni sarsaradnik za planirane i vođenje operacija
22	Saša	Sarić	Genesis	Koordinator projekta za upozoravanje na mine
23	Zorica	Lučić	MKCK	Odgovorna za saradnju sa DCKBiH pri ICRC
24	Gregor	Sančanin	ITF	Šef Ureda za implementaciju BiH
25	Marija	Trlin	Centar za obuku pasa za otkrivanje mina u BiH	Službenica za odnose odnose s javnošću/upravljanje projekata
26	Milenko	Tomić	Ministarstvo odbrane	Viši stručni sarai saradnik za civilno-vojnu saradnju
27	Darvin	Lisica	NPA	Regionalni direktor za Jugoistočnu Evropu
28	Svjetlana	Pavlović	Posavina bez mina	Direktorica
29	Snježana	Kovač	Crveni krst Republike Srpske	Koordinatorica programa programa za upozoravanje na mine
30	Senadin	Kumro	Crveni križ Federacije BiH	Koordinator programa UM, SALW, DPP
31	Ivana	Grujić	Društvo Crvenog krsta/križa BiH	Koordinatorica programa za humanitarna pitanja
32	Milisav	Pantić	Republička uprava civilne zaštite	Viš stručni saradnik za planiranje i izvještavanje
33	Željko	Volaš	UDAS	Predsjednik

Dodatak III: Zadaci Komisije za deminiranje u BiH i BHMAC-a, prema Zakonu o deminiranju u BiH iz 2002. godine

Osnovni zadaci Komisije za deminiranje u BiH, prema Zakonu o deminiranju u BiH, obuhvataju:

1. Predstavlja Bosnu i Hercegovinu na konferencijama koje se odnose na protivminske akcije
2. Odobravanje standarda i prijedlog kandidata za vodeće funkcije u BHMAC-u
3. Odobravanje internih propisa za rad BHMAC-a
4. Poboljšavanje saradnje između FBiH i RS-a
5. Podnošenje redovnih izvještaja Vijeću ministara BiH
6. Redovno izvještavanje Odbora donatora o programu protivminskog djelovanja

BHMAC obavlja sljedeće zadatke, prema Zakonu o deminiranju u BiH:

1. Održavati i voditi centralnu bazu podataka o minskim poljima i kapacitete za mapiranje
2. Predlagati tehničke i sigurnosne standarde, kao i standarde osiguranja kvaliteta izvršenih operacija deminiranja i predlagati certifikate na odobrenje Komisiji
3. Pregledati dokaze o kvalificiranosti međunarodnih i domaćih firmi za deminiranje za njihovu akreditaciju
4. Predlagati standarde za obuku koju će odobriti Komisija, te pratiti i izvještavati o njihovoj provedbi
5. Pripremati prijedloge za rad na deminiranju područja koja su na međuentitetskoj liniji razgraničenja, koje će odobriti Komisija
6. Pripremati planove rada i proračune za svoje aktivnosti, kao i izvještaje i obračune, koje će odobriti Komisija za deminiranje u BiH i nakon toga dostaviti Odboru donatora

Dodatak IV: Ključni rizici za program (koje su identificirali učesnici radionice strateškog planiranja održane u Sarajevu u novembru 2016.)

- Smanjeno interesovanje donatora
- Ograničena finansijska sredstva
- Raniji problemi u rukovođenju BHMAC-om i negativan publicitet
- Nepostojanje kvalitetnog procesa upravljanja informacijama
- Smanjena operativna efikasnost
- Ograničeno provođenje procesa vraćanja površina

Dodatak V: Očekivani doprinos minskih akcija ostvarenju ciljeva održivog razvoja⁵⁷

⁵⁷ GICHD-UNDP, *Leaving no one behind : Mine Action and the Sustainable Development Goals*, (Niko ne smije biti izostavljen: Minske akcije i ciljevi održivog razvoja), februar 2017.

6 CLEAN WATER AND SANITATION

- Land release promotes safe and equitable access to drinking water and sanitation previously denied to communities.

7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY

- Land release permits development of power infrastructure, making energy services accessible for previously affected communities.

8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH

- Land release enables safe access to natural resources, promoting economic growth and sustainable tourism.
- Mine action provides decent work and transversal skills for affected communities, including youth.

9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE

- The removal of explosive hazards fosters industrialisation and the development of sustainable and resilient infrastructure.
- Mine-free roads provide access to transportation systems, integrating enterprises into value chains and markets.

10 REDUCED INEQUALITIES

- Handing over released land to beneficiaries, particularly the poor, generates income growth, reducing inequalities and promoting inclusion of all, particularly survivors.
- Through international cooperation, mine action donors support countries where need is greatest, addressing inequalities between countries.

11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES

- Re-establishing safe access to housing and basic services for all, mine action contributes to the reconstruction of safe and inclusive cities and human settlements.
- Environmentally-sensitive mine clearance contributes to the protection and safeguarding of cultural and natural heritage.

12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

- Safe access to previously denied natural resources enables their sustainable and efficient management and use.

Dodatak VI: Odgovornosti BHMAC-a u pogledu mjera upozoravanja na mine (preuzeto iz Standarda za upozoravanje na mine BiH)

Poglavlje II

ODGOVORNOSTI I MJERODAVNOSTI

BHMAC ima slijedeće odgovornosti i mjerodavnosti:

1. Provodi akreditaciju organizacija i certifikaciju njihovih operacija sukladno Vodiču za akreditiranje UM organizacija.
2. Upravlja, koordinira i nadzire prikupljanje podataka i procjenu potreba sukladno Standardu i osigurava transparentnost potreba za UM.
3. Uspostavlja bazu podataka prikupljenih u sklopu procjene potreba za UM, podataka o provedenom nadzoru UM aktivnosti i podataka dobivenih kroz koordinaciju, kao dio baze podataka BHMAC-a za protivmiske akcije. Također, osigurava dostupnost informacija svim nositeljima aktivnosti.
4. Razmjenjuje prikupljene podatke sa relevantnim organizacijama iz ostalih sektora (zdravstvo, izobrazba, poljoprivreda, promet, informiranje i dr.).
5. Osigurava nositeljima aktivnosti pristup izvještajima procjene.
6. Osigurava da državna procjena potreba za UM sadrži informacije o planiranim aktivnostima i strategijama drugih organizacija.
7. Izrađuje vodič/smjernice o provedbi procjene potreba.
8. Distribuirava rezultate procjene ostalim relevantnim organizacijama.
9. Priprema državni plan za UM, kao dio državnog plana protivmiskih akcija.
10. Koordinira sa UM i drugim organizacijama uključenim u protivmiske akcije u pripremi državnog plana, kako bi se izbjeglo dupliciranje aktivnosti i nepotrebno trošenje resursa.
11. Osigurava informacije i resurse radi pomoći u planiranju.
12. Koordinira sa organizacijama iz drugih sektora (npr. izobrazba, informiranje, itd.) u planiranju protivmiskih akcija, uključujući UM.
13. Odobrava planove organizacija u okviru stalnog procesa certificiranja operacija UM-a.
14. Osigurava provedbu UM projekta sukladno potrebama i prioritetima određenim u fazi procjene i planiranja.
15. Uspostavlja operativni mehanizam nadzora nad provedbom aktivnosti UM organizacija na državnom nivou.
16. Provodi nadzor nad pristupom ugroženim zajednicama i ciljnim skupinama.
17. Pruža stručnu i savjetodavnu pomoć UM organizacijama, te podršku provedbi UM projekata angažiranjem unutarnjih i vanjskih resursa (tehnička pomoć, stručna pomoć, medijsko osoblje i dr.).

18. Pomaže u koordiniranju između UM organizacija i drugih vladinih agencija i sektora.
19. Osigurava prikupljanje i analiziranje informacija dobivenih nadzorom prije procesa evaluacije.
20. Nadzire promjene u državnom kontekstu protivminskih akcija i omogućuje razmjenu rezultirajućih informacija.
21. Prati promjene u općem operativnom okruženju kroz prikupljanje, analizu i distribuiranje informacija dobivenih kroz nadzor UM-a i ostalih aktivnosti (npr. pomoć žrtvama mina).
22. Podstiče UM organizacije na provedbu evaluacije vlastitih UM projekata.
23. Provodi evaluaciju državnog UM programa i aktivnosti, kao dijela državnog plana protivminskih akcija.
24. Podstiče razmjenu informacija između UM organizacija ili drugih relevantnih nositelja aktivnosti, te prikupljanje i distribuiranje rezultata evaluacije kao „naučenih lekcija“.
25. Osigurava planiranje i djelovanje prema nalazima i rezultatima evaluacije.

Finansijski plan za provedbu
Strategije protivminskog djelovanja
Bosne i Hercegovine
2018-2025

Realizacija Strategije protivminskog djelovanja 2009-2019 u proteklih devet godina njenog provođenja, karakteriše obim prikupljenih i utrošenih sredstava na nivou od 50% od planiranog. Prikupljanje i utrošak sredstava od strane donatora je ostao na približno istom nivou tokom cijelog perioda, što se pokazalo kao veoma dobro jer nije došlo do povećanja obima prikupljanja, izdvajanja i utroška sredstava iz domaćih izvora.

Tabela 1. prikazuje obim prikupljenih i utrošenih sredstava po godinama provedbe Strategije.

Godina provedbe	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	UKUPNO
Izvori BiH (mil. KM)	26.59	30.78	20.12	16.88	16.73	21.48	19.51	18.97	171.06
Donatori (mil. KM)	29.47	27.05	20.53	16.63	18.77	20.49	15.63	14.76	163.33
Ukupno obezbjeđeno (mil. KM)	56.06	57.83	40.65	33.51	35.50	41.97	35.14	33.73	334.39

Tabela 1. Finansijski pregled PMD 2009-2016

U 2017. godini je utrošeno ukupno 32 miliona KM. Prosjek od 40,71 miliona KM po godini nam govori da je to obim prikupljenih sredstava koji se može očekivati i u budućem osmogodišnjem period, koliko je predviđeno novom Strategijom protivminskog djelovanja za period 2018-2025. Ostvarenjem nove Strategije, Bosna i Hercegovina će ispuniti zahtjeve iz Otawske konvencije.

U proteklih devet godina provođenja Strategije PMD 2009-2019, na sličan način kao finansijski, karakteriše se i provođenje Operativnog plana s tom razlikom da je u posljednje tri godine primjetan pad rezultata u operacijama vraćanja zemljišta krajnjim korisnicima (Land release). Ovaj trend opadanja ukazuje da nisu samo novčana sredstva, odnosno njihov nedovoljan obim prikupljanja, jedini razlog nedovoljnog provođenja protivminskog djelovanja, već je opala i efikasnost ne-tehničkih i tehničkih metoda.

	2009- početak	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 - početak	UKUPNO
Sumnjiva površina SOPO /km ² /	1.555	494 km ²								1.061	
Čišćenje km ²	1.94	2.35	3.13	1.3	1.89	1.85	1.64	1.33	0.83		16.26
Tehničko izviđanje km ²	10.8	9.39	9.56	7.46	9.17	10.12	8.39	10.39	8.33		83.61
UKUPNO km ²	12.74	11.74	12.69	8.76	11.06	11.97	10.03	11.72	9.16		99.87

Tabela 2. Operativni pregled PMD 2009-2017

Tabela 2. prikazuje izvršenje operativnih planova u posljednjih devet godina. Ukupna vraćena površina iznosi 494 km², ukupna otkazana (NTI) iznosi 394,13 km². Ukupno tehničke metode (čišćenje + teh. izviđanje) iznose 99,87 km² i odnos NTI – TI metoda je 80 % - 20%.

Komisija za deminiranje u BiH i Centar za uklanjanje mina u BiH u saradnji sa Delegacijom europske unije u Bosni i Hercegovini je pokrenula projekat Land release IPA 2011, kako bi pokušali iznaći efikasniji i efektivniji način upotrebe operativnih i finansijskih sredstava, kao i usklađivanje domaćih Standarda sa Međunarodnim standardima za humanitarno deminiranje (IMAS). Projekat se provodio od 2012. godine do 2015. godine. Provedeno je pet pilot projekata na različitim geografskim, klimatskim i minskim područjima u Bosni i Hercegovini. Poslje pilot projekata koji su pokazali dobre rezultate, nastavilo se sa provođenjem nove metodologije. Do sada je ukupno završeno 11 MSP-ova ukupne površine 42,8 km². U progresu je 10 MSP-ova ukupne površine 42 km². Rezultati završenih MSP-ova prikazani u Tabeli 3. ukazuju da je nova

<i>Minsko sumnjivo područje MSP</i>	<i>SOP površina / m2/</i>	<i>Otkazano /m2/</i>	<i>Broj pronadenih i uništenih mina</i>	<i>Očišćeno /m2/</i>	<i>Redukovano /m2/</i>	<i>Fizičko tretiranje /istražne staze m2/</i>	<i>Vraćena površina /m2/</i>	<i>Broj mina /ha</i>
Podvelež	5,990,000	5,675,011	23	8,660	190,631	44,876	5,990,000	27
Kupres	9,410,000	9,294,082	18	32,992	206,770	17,018	9,410,000	5
Avramovina	1,310,000	852,235	32	20,002	297,845	30,063	1,310,000	16
Tursanovo Brdo	1,550,000	1,243,770	46	12,894	274,629	40,765	1,550,000	36
Vlasic 1	2,500,000	2,000,738	258	23,881	211,267	24,768	2,500,000	108
Brezicani	3,380,000	2,726,101	36	3,173	651,187	72,234	3,380,000	113
Lukavica	6,770,000	2,291,617	40	9,366	305,056	53,133	6,770,000	43
Praca	2,141,221	1,746,520	132	26,959	381,791	53,638	2,141,221	49
Velika Dreznica - Suicka poljana	3,900,000	3,524,686	380	45,393	515,149	121,776	3,900,000	84
Mitrici	2,039,000	1,730,631	66	40,814	322,262	50,476	2,039,000	16
Josanica - Turija	3,798,741	3,552,931	113	18,301	229,565	61,238	3,798,741	62
UKUPNO	42,788,962	34,638,322	1144	242,432	3,586,153	569,985	42,788,962	47

Tabela 3. Pregled završenih MSP-ova

metodologija efikasnija ako se uzme u obzir da je odnos netehničkih u odnosu na tehničke 91% - 9%, kao broj pronađenih mina po hektaru koji sada u prosjeku iznosi 47. Na osnovu ovih pretpostavki i činjenice da će u novoj Strategiji protivminskog djelovanja 2018-2025 upravo nova metodologija biti osnova za provođenja strateškog cilja 3., urađena je projekcija potrebnih finansijskih sredstava za ispunjenje iste. Godine 2016, 2017 i 2018. su prelazne godine na uvođenju nove metodologije i karakteriše ih provođenje operativnih poslova na ova dva načina, stari "tradicionalni" i novi.

U martu 2019. godine ističe rok za provedbu drugog produženja po Otawskoj konvenciji koju je dobila Bosna i Hercegovina 2008. godine. Komisija za deminiranje u BiH je odlučila 2017. godine da pokrene izradu prijedloga Zahtjeva za produženje roka Bosne i Hercegovine prema Otawskoj konvenciji, privremeno na dvije godine na period 2019-2021. Za ove potrebe je urađen operativni i finansijski plan za 2019. i 2020.godinu (Tabela 4. i Tabela 5.)

VRAĆANJE POVRŠINE km ²		2019	2020	Ukupno m ²
Aktivnost	Implementator			
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC	82,000,000	97,000,000	179,000,000
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC-OS BIH-NPA	30,000,000		30,000,000
Redukovana površina - tehničko izviđanje	Akreditovane organizacije	13,000,000	13,000,000	26,000,000
Očišćena površina - čišćenje mina	Akreditovane organizacije	1,000,000	1,000,000	2,000,000
Ukupno		126,000,000	111,000,000	237,000,000
NETEHNIČKO IZVIĐANJE I OBILJEŽAVANJE m ² /broj znakova		2019	2020	Ukupno m ² /broj znakova
Aktivnost	Implementator			
Obrađena SOPO - netehničko izviđanje	BHMAC	131,600,000	131,600,000	263,200,000
Hitno obilježavanje	BHMAC	9,000	9,000	18,000

Tabela 4. Operativni plan za produženje roka za dvije godine 2019-2020

VRAĆANJE POVRŠINE (milioni KM)		2019	2020	Ukupno mil. KM
Aktivnost	Implementator			
Otkazana površina - netehničko izviđanje	BHMAC	2.950,000	2.950,000	5.900,000
Otkazana površina - netehničko izviđanje	(BHMAC-OS BiH-NPA)	1.760,000		1.760,000
Redukovana površina - tehničko izviđanje	Akreditovane organizacije	28.600,000	28.600,000	57.200,000
Očišćena površina - čišćenje mina	Akreditovane organizacije	4.200,000	4.200,000	8.400,000
Ukupno		37.510,000	35.750,000	73.260,000
NETEHNIČKO IZVIĐANJE I OBILJEŽAVANJE (milioni KM)		2019	2020	Ukupno mil. KM
Aktivnost	Implementator			
Obrađena SOPO - netehničko izviđanje	BHMAC	2.950,000	2.950,000	5.900,000
Hitno obilježavanje	BHMAC	50,000	50,000	100,000
Ukupno		3.000,000	3.000,000	6.000,000
Sveukupno		40,510,000	38,750,000	79,260,000

Tabela 5. Finansijski plan za produženje roka za dvije godine 2019-2020

Nakon privremenog produženja Bosna i Hercegovina će podnijeti Zahtjev za konačno produženje kojim bi se definisao krajnji rok za rješavanje minskog problema. Prema operativnim i finansijskim pokazateljima to bi mogla biti 2025. godina kako je predviđeno novom Strategijom protivminskog djelovanja 2018-2025. Od 2020. godine očekuje se puna primjena nove metodologije vraćanja zemljišta krajnjim korisnicima, tako da je za očekivati da se udio tehničkih metoda još smanji u odnosu na netehničke na nivo od 7-8%. Na osnovu svega naprijed navedenog, sačinjen je finansijski plan koji predviđa da je potrebno oko 336.2 miliona KM (Tabela 6.) za realizaciju nove Strategije protivminskog djelovanja 2018-2025.

Financiranje za period 2019-2020, Vladini resursi i donatorski resursi

Vladini resursi BAM: OS BiH: 2019 - 4.5 mil, 2020 - 4.5 mil, BHMAC: 2019 - 5.945 mil, 2020 - 5.945 mil.

Donatorski resursi BAM: 2019 - NPA - 4.5mil, ITF - 10.610 mil, EU,UNDP,ICRC - 4mil; 2020 - NPA - 4.5 mil, ITF - 7.975mil, EU,UNDP,ICRC - 3.825mil.

Financiranje za period 2021-2025, Vladini resursi i donatorski resursi

Vladini resursi BAM: 2021 - 21.550mil, 2022 - 21.550mil, 2023 - 21.550mil, 2024 - 21.550mil, 2025 - 21.550mil.

Donatorski resursi BAM: 2021 - 21.550 mil, 2022 - 21.550mil, 2023 - 21.550mil, 2024 - 21.550mil, 2025 - 21.550mil.

Navedeni podaci su dobijeni na osnovu Izvještaja o protuminskom djelovanju i Financijskog plana za realizaciju Strategije protuminskog djelovanja Bosne i Hercegovine 2018-2025.

Na početku godine	SOPO /km ² /	Redukcija SOPO /km ² /	Za period 2021-2025 cca 8% za tehničke metode /km ² /	Prosječna cijena teh.metoda /KM/	MRE/LMWA /mil.KM/	Potrebna sredstva /mil.KM/	Sredstva BHMAC /mil.KM/	UKUPNO /mil.KM/
2018	1061	112		4.2/2.2	3	35.5	5.9	41.4
2019	949	126		4.2/2.2	3	34.61	5.9	40.51
2020	823	111		4.2/2.2	3	32.85	5.9	38.75
2021	712	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2022	569.6	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2023	427.2	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2024	284.8	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
2025	142.4	142.4	11.392	3.0	3	37.2	5.9	43.1
UKUPNO						289.0	47.2	336.2

Tabela 6. Stanje SOPO na početku 2018. i pretpostavke za smanjenje do 2025. godine

sa finansijskim planom za realizaciju